

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΑ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1992

ΑΡΙΘ. 10

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Κύπριος ἅγιος Τύχων. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Περιστατικά με στοιχείο τὴν ἄγνοια. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Τὸ αἶσθημα τοῦ χώρου. — Ἀρχιμ. Συμ. Π. Κούτσας, Ὁ Κληρικὸς καὶ ἡ ἱερωσύνη του. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἀπὸ τὴ μιά στιγμή στὴν ἄλλη. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀθαγιανοῦ, Ἡ Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀπ. Παύλου. — π. Ἀντ. Ἀλεξίζοπούλου, Θέματα αἵρέσεων καὶ Κοσμοθεωριῶν. — Γιάννη Μ. Σπετσιώτη, Ἐκκλησία καὶ ἄτομα με ἐδικές ἀνάγκες. — Παν. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179.
112 51 Ἀθῆναι.

Ο ΚΥΠΡΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΥΧΩΝ

Τὴν 16ῃ Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου Τύχωνος, ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Κύπρου (δ' - ε' αἰ.). Ἐπειδὴ ὁ ἅγιος ἀπὸ νεαρῆ ἡλικίας διακρινόταν γιὰ τὴν εὐσέβεια, τὴς ἀρετῆς καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ζῆλον, ὁ ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος Μνημόνιος τὸν χειροτόνησε διάκονο καὶ σὴ συνέχειι πρεσβύτερο καὶ τοῦ ἀνέθεσε τὴ διαχείρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ὅταν πέθανε ὁ Μνημόνιος, ἐξέλεγε ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Στὴν τελετὴ τῆς χειροτονίας του ὡς ἐπισκόπου προεξήρχεν ὁ μητροπολίτης Κωνσταντίας (ἀρχαίως Σολαμίνος) Κύπρου Ἐπιφάνιος, πού, ὡς γνωστόν, διακρίθηκε γιὰ τὸν ζῆλον του πρὸς καταπολέμηση τῶν αἵρέσεων καὶ τῶν εἰδωλολατρικῶν δοξασιῶν (πρβλ. τὸ ἔργο του «Πανάριος» ἢ «Πανάριον»).

Ὁ ἅγιος Τύχων ὡς ἐπίσκοπος μιμήθηκε τὸν ζῆλον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου καί, παραλλήλως πρὸς τὸ ἱεραποστολικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο του, ἀνέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα στὴν καταπολέμηση τῆς εἰδωλολατρείας καὶ στὴν προσπάθεια πρὸς ἐκτίπνισιν τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν ἀπὸ χριστιανικὰ κέντρα λατρείας. Ἰδιαίτερος ἐστράφη ἐναντίον τῆς λατρείας τῆς Ἀφροδίτης, πὺν εἶχε καταντήσῃ πάνδημη ἐκπροσώπησης τῆς σαρκολατρείας καὶ δὲν ἦταν πιά ἡ οὐρανία Ἀφροδίτη, πὺν εἶχεν ἀναδυθῇ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ὁμορφῆς Κύπρου ὡς σύμβολο τῆς θείας ὠραιότητος. Ἐπίσης ὁ ἅγιος Τύχων, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ δι τὸ ὄνομα του συνέπιπτε με τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, πὺν ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρεις Κυπρίους ἐθεωρεῖτο ὡς προστάτης τῆς ἀμπελουργίας, ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴ συνδέσῃ τὴ φροντίδα γιὰ τ' ἀμπέλια με τὴ λατρεία τοῦ Χριστοῦ, πὺν εἶπεν «Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή» (Ἰωάν. ιε' 1). Πληροφορίες γιὰ τὴ δράσιν τοῦ ἁγίου Τύχωνος καὶ γιὰ μερικὰ θαύματά του μᾶς δίδει ἡ σχετικὴ βιογραφία, τὴν ὁποία ἔγραψεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Ἡ βιογραφία αὐτὴ ἐκδόθηκε τὸ 1907 στὴν Λευψία ἀπὸ τὸν H. Usener, ὁ ὁποῖος ἀμφισβήτησε τὴν ἱστορικὴ ὑπαρξιν τοῦ ἁγίου Τύχωνος. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς ἀντικρούσθηκε ἐπιτυχῶς καὶ τελεσιδικῶς ἀπὸ τὸν H. Delehaye στὸ ἔργο του «Ἅγιοι τῆς Κύπρου» (Saints de Chypre: Analecta Bollandiana 26, 1907, σσ. 229 ἐξ., 244 ἐξ., 273 ἐξ.) καὶ ἀπὸ τὸν B. Kötting (Lexikon für Theologie und Kirche, 10, 1965, σι. 419). Τὸ χωρίο «ἅγιος Τύχων», κοντὰ στὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας Ἀμαθοῦντος, φέρει με ὑπερῃφάνεια τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος
καὶ Μεγαλοπόλεως κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

9. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΝ ΑΓΝΟΙΑ

Στὸ γάμο παίζει πρωτεύοντα ρόλο καὶ ἡ γνώση μερικῶν πραγμάτων, καὶ ἀπὸ τοὺς δύο τῶν συζύγων, γιὰ νὰ μὴν πῶ καὶ ἐκ μέρους τῶν γονέων ἀμφοτέρων. Θέλει καὶ ἐπιστράτευση κάποτε, μὲ βάση τὴν γνώση, καὶ πνεῦμα θυσίας γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ γάμου, τοῦ ἐνὸς τουλάχιστον, ἂν αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει κι ἀπὸ τοὺς δύο καὶ ἀπὸ τοὺς ἑξί. Τοὺς δύο συζύγους καὶ τοὺς τέσσερις γονεῖς, ἂν ὑπάρχουν κι ἂν εἶναι δυνατόν.

Λένε πολλοὶ πὼς ὁ γάμος περνᾷ σήμερα κρίση. Ὁ γάμος εἶναι ἱερὸς θεσμὸς καὶ τὸν ἀποτελοῦμε καὶ τὸν συνθέτουμε ἑμεῖς καὶ τὸν ζοῦμε ἑμεῖς. Ἐμεῖς λοιπὸν περνᾶμε τὴν κρίση, καὶ περνᾷ καὶ στὸν γάμο, ποὺ σὰν ἄνθρωποι τὸν συνθέτουμε, καὶ περνᾷ ἡ κρίση καὶ στὴν πολιτική, ἀφοῦ καὶ οἱ πολιτευόμενοι καὶ οἱ ἄρχοντες εἶναι κι αὐτοὶ ἄνθρωποι θνητοί, καὶ στὴν Ἐκκλησία ἀφοῦ κι αὐτοὶ ἑμεῖς τὴν ἀποτελοῦμε, καὶ στὴν οἰκονομία τοῦ τόπου, καὶ στὸ σχολεῖο, καὶ στὴν Τηλεόραση καὶ στὸν Τύπο, ἀφοῦ ὅλα αὐτὰ ἑμεῖς καὶ τὰ ἀποτελοῦμε καὶ τὰ ἐργαζόμαστε καὶ τὰ ὑπηρετοῦμε καὶ τὰ «πλουτίζουμε».

Στὸ θέμα γάμος. Φαίνεται, ἐξ αἰτίας τῆς κρίσεως ποὺ περνᾶμε σὰν κοινωνία γενικά, μὲ τὸ φαινόμενο ποὺ ὁ καθένας χωριστὰ παρουσιάζουμε, φαίνεται ἡ κρίση. Καὶ ὀφείλεται, κατὰ ἓνα σημαντικό μέρος, στὴν ἄγνοια βασικῶν στοιχείων ποὺ πρέπει νὰ κατέχουν οἱ συνεισφέροντες σὲ γάμου κοινωνία. Τὸ θέμα δὲν τὸ προσέξαμε ἀρκετά. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις δὲν ἔχομε, ὅπως θὰ ἔπρεπε, τὴν προγαμιαία ἀγωγή. Μιλᾶνε πολὺ γιὰ ἐτοιμασία τοῦ νέου στὴν σχέση του μὲ τὸ ἕτερο φύλο, γιὰ τὴν κατήχησή του σχετικὰ μὲ τὴν νόσο τοῦ αἵδω, γιὰ τὴν προφύλαξή του ἀπ' αὐτὴ τοῦ ΕΙΤΖ, δὲν τὸ διδάσκουν ὅμως σωστὰ καὶ καθαρά, πὼς ὁ κίνδυνος αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ ἀπὸ τὴν ἐρωτικὴ σχέση τὴν παράνομη ἔξω ἀπὸ τὸν γάμο μὲ ἐρωτικὸ σύντροφο ἄγνωστο τοῦ δρόμου, τῶν πάρτυ, τῆς καφετέριας, τοῦ πρώτου τυχόντα ἔξω τοῦ γάμου. Σὰ νὰ τοῦ λένε, καὶ τοῦ λένε, τὸ ἄκουσα καὶ ἀπὸ διαφήμιση τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας μὲ διαφημιστρία γνωστὴ Ἡθοποιό. «Ναὶ στὸν

ἐλεύθερο ἔρωτα, προσοχή μόνο στὰ προφυλακτικὰ μέσα».

Στὸ γάμο προκειμένου. Δὲν λέω γι' αὐτοὺς ποὺ γίνονται πρόχειρα, ἀπὸ ἑλξη δύο σωμάτων, ἀπὸ ἀνὴρ-μα παιδιὰ, ποὺ γίνεται χωρὶς ὄνειρα γιὰ ν' ἀποτελέσουν μιὰ εὐτυχισμένη οἰκογένεια. Αὐτοὶ κατὰ κανόνα εἶναι καταδικασμένοι. Μιλᾷει συνήθως ἡ σάρκα μὲ συμμετοχή ἢ ὄχι τῆς καρδιάς, σωστή, καὶ χωρὶς καθόλου οὔτε γνώση αὐτοῦ ποὺ ἐπιχειροῦνε ἐρχόμενοι σὲ «γάμου κοινωνία» οὔτε καὶ μὲ τὴν λογική. Διότι ὁ κεραυνοβόλος ἔρωτας ὀδηγεῖ σὲ γάμο συχνὰ βιαστικὸ καὶ πρόχειρο. Καὶ ξέρομε πὼς ὁ κεραυνὸς ἐρχεται τὸ ἴδιο ξαφνικά, ὅπως καὶ χωρὶς διαδικασίες εἰδικῆς φεύγει. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει λογικὴ κυριαρχοῦσα στὴν ἀπόφαση γιὰ γάμο, οὔτε συνεργασία καρδιάς καὶ λογικῆς. Οἱ ἀστραποβαρεμένοι δὲν διαθέτουν συνηθέστατα ὀρατότητα. Τοὺς τυφλώνει ἡ σάρκα, ἡ δίψα γιὰ ἡδονή. Αὐτοὶ εἶναι μιὰ δμάδα ὑπολογίσιμη, καὶ κυρίως ἀπ' αὐτὴ προκαλοῦνται πολλὰ ναυάγια, καὶ ὑπάρχουν καὶ οἱ περισσότεροι ναυαγοί. Γιατὶ προχωροῦν σὲ γάμο ἀνέτοιμοι, ἀνὴρ-μοι οἱ περισσότεροι. Καὶ μετὰ τὴν πρώτη φάση, τὸν πρώτο ἐνθουσιασμό, τὴν πρώτη ἐκτόνωση, ξυπνοῦν γρήγορα στὴν πραγματικότητα. Δὲν γνωρίζουν τίποτα καὶ εἶναι ἀργὰ νὰ μάθουν. Γιατὶ κι ἑμεῖς, σὰν πολιτεία, σὰν Ἐκκλησία δὲν κάναμε βήματα θετικὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς προγαμιαίας ἀγωγῆς. Ἐχομε σχολὲς ἰδρύσει, ἔχουν πολλές μεγάλες Μητροπόλεις δραστηριοποιηθεῖ πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο, κάτι ὅμως ἐμποδίζει τὴν ἀνθιστὴ τῶν σχολῶν αὐτῶν. Δὲν φοιτοῦν κατὰ κανόνα οἱ νέοι ποὺ πρέπει. Παρακολουθοῦν μερικῆς μητέρες καὶ οἱ γιαγιάδες. Τοὺς νέους δὲν τοὺς προβληματίσαμε πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἀνάγκη, δὲν τοὺς ἐλκύσαμε. Δὲν εὐαισθητοποιήθηκε ἡ κοινὴ γνώμη. Εἰσέβαλε καὶ τὸ νέο πνεῦμα, ἡ σύγχρονη ἀντίληψη καὶ ἠθικὴ γιὰ τὸν γάμο. «Ὅταν δῶ πὼς δὲν συμφωνοῦμε χωρίζω». Ἄν εἶχε προηγηθεῖ ἡ προγαμιαία ἀγωγή θὰ γινώριζε ἡ γυναίκα τὴν ψυχολογία καὶ τοῦ ἄντρα καὶ τῆς πεθερᾶς καὶ τῆς μάνας τότε ποὺ παντρεύει τὴν κόρη τῆς ἢ τὸ γιό τῆς. Θὰ γινώριζε πὼς δύο ἄνθρωποι διαφορετικὰ μεγαλωμένοι, θὰ δυσκολευτοῦν στὴν ἀρχὴ νὰ προσαρμοστοῦνε. Θὰ ξέραν ὅμως κι ὅτι ὑπάρχει τρόπος νὰ βροῦνε ὁ καθένας τὴν θέση του στὸν γάμο, γιὰτὶ ὁ ἓνας συμπληρώνει τὸν ἄλλο. Πὼς γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὅμως αὐτὸ χρειάζεται καὶ κάποια γνώση καὶ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 166 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

διάθεση καλή, και επιμονή και ταπεινοφροσύνη. Και πνεῦμα θυσίας ακόμα.

Σήμερα τὰ θέλομε ὅλα νὰ ἔρχονται εὐχάριστα και βολικά χωρὶς δική μας συμμετοχή και δικό μας ἀγῶνα.

“Ὅλα ὅσα παρουσιάζονται στὸν γάμο, ἔχει σ’ αὐτὰ θέση μεγάλη ἢ ἄγνοια πρῶτα μερικῶν γνωρισμάτων πὺ ὅλοι παρουσιάζομε και ἡ κακή, ἀψυχολόγητη, και πολλές φορές ἀπαράδεκτη ἀντίδραση και τακτική, στὰ διάφορα περιστατικά πὺ ζοῦμε, και σὲ διάφορα φαινόμενα πὺ ἐμφανίζομε, και ἡ θέση πὺ παίρνομε γιὰ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσωμε. Δὲν γνωρίζει ἐπὶ παραδείγματι ὁ ἄντρας τὴν ψυχολογία τῆς γυναίκας και τὰ ὄνειρά της πὺ ἔχει κάνει γιὰ τὸν γάμο. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και μὲ τὴν γυναίκα πὺ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζει γιὰ τὸν ἄντρα πολλά. Καὶ ἀντιδρᾷ κάπου, ὅπου χρειάζεται ἀνάλογα και μὲ τὴ φύση της και τὴν εὐαισθησία της, ὅπως ἀκόμα δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοῇ τὴν ψυχολογία τοῦ ἄντρα της, τὸν ἀνδρισμὸ του ἀκόμα και τὰ γούστα του. Τὸ ἴδιο ἰσχύει και γιὰ τὴν γνώση τῆς γυναίκας, τῆς ψυχολογίας και τῆς μάνας της και τῆς πεθερᾶς της, ἀπὸ τότε πὺ τελοῦν τὸ γάμο. Κάτι νέο συμβαίνει σ’ ὅλων τὶς καρδιές. Κάτι πρέπει ν’ ἀλλάξει στὴν συμπεριφορά τους και μὲ τὴν μάνα και μὲ τὸν πατέρα τῆς κόρης και μὲ τὸν πεθερό της και τὴν πεθερά της. Τὸ ἴδιο και μὲ τὸν ἄντρα. Αὐτὸ χρειάζεται και κάποια διαίσθηση και τῶν δύο, χρειάζεται ὅμως και σὲ μερικά εἰδικὴ γνώση. “Ὅταν ὑπάρχει ἀγάπη ἀληθινὴ ὑπάρχει και ἔμπνευση, τὴν ἀγάπη τὴν προϋποθέτομε. Αὐτὴ δυναμώνει και τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας και γεννᾷ και τὴν ἔμπνευση, μεγαλώνει και τὴν καρδιά.

“Ἐχὼ ὑπόψη μου μιὰ περίπτωση χριστιανῆς συζύγου πὺ ἦταν στολισμένη ὅμως και μὲ τὴν θεία γνώση. Εἶχε και μόρφωση, εἶχε σύζυγο καλὸ, ἄσχετο ὅμως μὲ τὴν Ἐκκλησία, και πεθερὰ τόσο νοσηρὰ δεμένη μὲ τὸν γιό της πὺ ἦταν ἱκανὴ και νὰ τοὺς χωρίσει, γιὰ νὰ μὴν δεῖ εὐτυχισμένο τὸ παιδί της μὲ τὴν γυναίκα του και μὲ τὰ παιδιά τους. Τὴν πονοῦσε γιὰ τὴ νύφη τῆς γέμιζε τὴ ζωή του. Εἶχαν και τέσσερα παιδιά. Ὁ σύζυγος ἔφυγε γιὰ ἓνα μεγάλο σκετικὰ διάστημα γιὰ δουλειές στὸ ἐξωτερικό. Κάποτε γύρισε, ὁ δρόμος του τὸν ἔφερε νὰ περάσει ἀπὸ τὴν μάνα του πρῶτα. Ἡ μάνα πονεμένη νοσηρὰ γιὰ τὰ παιδιά της εὐτυχοῦσαν, γιὰ τὴ νύφη της ἦταν καλὴ μάνα και σύζυγος, μεγαλώνανε μὲ τέχνη τὰ παιδιά, κι ὅσο τὸ παιδί της ἔλειπε, εἶχε πολλὴ καλὴ παρουσία, τὴν πείραζε γιὰ τὸ νοιαζόταν πολὺ μὲ τὴν ἴδια, τὴν διέβαλε ὅσο μπορούσε και κατάφερε νὰ τὸν πείσει πὺς ἡ συμπεριφορά της και ἡ πολιτεία της δὲν ἦταν

ἀντάξιά του. Καὶ τίς εἶδε τί τοῦ εἶχε πεῖ ἀκόμα γιὰ νὰ πετύχει νὰ δηλητηριάσει τὴν σχέση τους, νὰ πετύχει νὰ γεννήσει στὴν καρδιά τους τὴν δυσἀρέσκεια και τὴν ὑποψία.

Ἡ γυναίκα τὸ κατάλαβε ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἀπὸ τὴν συμπεριφορά του. Μοῦτρα και ψυχρότητα μὲ τὸ ἔμπα στὸ σπίτι τους. Ἦταν και τὸ τελευταῖο ταξίδι του. Εἶχε προγραμματίσει νέα ἐργασία σὲ γραφεῖο ταξιδίων. Ἡ σχέση τους πρὶν ἀπὸ τὸ τελευταῖο ταξίδι ἄριστη. Δὲν διανοήθηκε οὔτε νὰ παραπονεθεῖ, οὔτε νὰ ζητήσει λόγο γιὰ τὴν συμπεριφορά του. Σὰ νὰ μὴν φοβόταν τίποτα. Σὲ σημείο πὺ τὸν ἄντρα τὸν ἀνησύχησε. «Δὲν μοῦ ζητᾷ ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ψυχρότητά μου γιὰ τὴν ὅλη συμπεριφορά». Τὰ παιδιά ἦταν λίγο μαραμένα γιὰ τὴν στάση τοῦ μπαμπᾶ. Τοῦ συζητοῦσε ἥρεμα και συγκαταμένα βέβαια, ἡ γυναίκα του, γιὰ τὸ ταξίδι του. Κάποτε τοῦ εἶπε. «Πρέπει νὰ σὲ κούρασε τὸ τελευταῖο ταξίδι». Μιλᾷ γιὰ τὴν ἀπαράδεκτη συμπεριφορά του.

—Λέω νὰ καλέσωμε τοὺς φίλους μας, αὐτοὺς πὺ και πρῶτα κάνουν καλὴ συντροφιά μὲ τὰ παιδιά μας, νὰ γιορτάσωμε τὸν ἐρχομὸ σου.

—Καλὰ δὲν μὲ ρωτᾷς γιὰ τὴν συμπεριφορά μου. Δὲν σὲ δυσἀρέστησε ἡ ψυχρότητά μου, νομίζω πὺς ἔπρεπε.

—“Ἀν ἔχης κάποιο λόγο Θεμιστοκλῆ θὰ μοῦ τὸν πῆς ἐσύ. Γιατὶ νὰ ἔχης ὅμως. Ἐγὼ τὴν δικαιολογῶ. Κουρασμένος εἶσαι, μόνος σου τόσο καιρὸ ἔχασες τὸ κέφι σου.

—Δὲν εἶναι αὐτὸ “Ἀννα. Πέρασα πρῶτα ἀπὸ τὴν μάνα μου.

—Φυσικὸ ἦταν Θεμιστοκλῆ. Στὸ δρόμο σου ἦταν. Κι ἐγὼ ὅσο μπορῶ πάω και τὴν βλέπω. Μετὰ τὴν ἐκκλησία, κάθε γιορτὴ και Κυριακὴ πηγαίνομε ὅλοι και πίνομε ἐκεῖ τὸν καφέ. Τῆς λέω νὰ ἔρχεται τουλάχιστον τὶς Κυριακές γιὰ φαγητὸ γιὰ νὰ μὴν εἶναι μόνη. Δὲν ἔρχεται. Τῆς ἔχει στοιχίσει τὸ ταξίδι σου. Μιὰ φορά, τότε πὺ ἀρρώστησε, ἐγκαταστάθηκα ἐκεῖ μὲ τὰ παιδιά. Τὴν κούραζαν ὅμως τὰ παιδιά ἢ κι ἐγὼ, ὅπως πῆγαινα. Ἐγὼ λοιπὸν πρῶτὶ πρῶτὶ ἔφευγα, τὸ μεσημέρι ξαναπῆγαινα κι ἔφευγα ἀργὰ τὸ βράδυ. Κι αὐτὸ ὅμως μοῦ φαινόταν τὴν κούραζε. Δὲν ἤθελε μᾶλλον νὰ ἀσχολοῦμαι πολὺ μαζί της γιὰ τὴν εἶχα τὰ παιδιά. Φοβόταν ὅμως και μέσα της και ὑποχωροῦσε.

—Και αὐτὰ ὅλα μοῦ τὰ εἶπε. Ξέρεις ὅμως “Ἀννα, ἡ μάνα ἔχει, ὅπως τώρα, κάπως ἀργὰ τὸ κατάλαβα, μιὰ ζήλεια, μιὰ περίεργη κατάσταση πὺ τὴν κουράζει. Πειράζεται, ὅπως καταλαβαίνω τώρα μὲ τὴν ἀγάπη σου. Θὰ ἤθελε νὰ ἔχει κάτι νὰ σὲ κατηγορήσει.

3. ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ ὀρθόδοξη ἀρχιτεκτονικὴ παράδοση ἐμόρφωσε αἰσθητικὰ τὸν ἱερὸν ὡρὸ τῶν ναῶν, κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε αὐτὸς νὰ δημιουργεῖ στοὺς πιστοὺς τὸ αἶσθημα τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ καὶ νὰ εἶναι ὁμοίωμα τοῦ σύμπαντος, φορέας τῆς ἰδέας τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

Ἐξάλλου, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ δομὴ τοῦ ὀρθοδόξου ναοῦ εἶναι συνδυασμὸς δύο ἀξόνων: ἐνὸς κατακόρυφου καὶ ἐνὸς ὀριζοντίου. Ὁ κατακόρυφος ἄξων ἐνώνει τὸ κέντρο τοῦ ναοῦ μὲ τὸν Τροῦλλον καὶ ὁ ὀριζόντιος, ἐνώνει τὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ μὲ τὴν ἁγία Τράπεζα. Ὁ κατακόρυφος ἄξων εἶναι κεντρομόλος καὶ δημιουργεῖ τὴν ἐξαρση πρὸς τὰ πάνω, πρὸς τὸν Παντοκράτορα Θεό. Ὁ ὀριζόντιος ἄξων εἶναι ὁδηγητικὸς καὶ τονίζει τὴν ἀδιάκοπη κατὰ θάθος κίνηση τῶν πιστῶν πρὸς τὸν «ἄρτον, τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάλλοντα» (Ἰωάν. στ' 50).

Ὡστόσο, δὲν ἀρκεῖ μόνο τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ ἱερὸς ὡρὸς τοῦ ναοῦ εἶναι δομημένος ἔτσι, ὥστε νὰ δημιουργεῖ τὰ αἰσθήματα τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ. Ὁ ἱερὸς ὡρὸς τοῦ ναοῦ πρέπει νὰ δημιουργεῖ τὰ αἰσθήματα αὐτὰ καὶ μὲ τὴ λειτουργικότητά του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἕνας ναὸς μὲ κακὴ ὀργάνωση τοῦ ἱεροῦ ὡρὸ καὶ προβληματικὴ λειτουργικότητα μπορεῖ νὰ δημιουργεῖ στενόχωρα καὶ δυσάρεστα συναισθήματα. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ ὀρθόδοξος ναὸς πρέπει νὰ εἶναι ἕνα κτίσμα ποὺ δὲ δίνει ἀπλῶς τὴν αἴσθηση τοῦ ὡρὸ, ἀλλὰ ποὺ δημιουργεῖ τὸ αἶσθημα τοῦ ὡρὸ.

Ἀς δοῦμε ὅμως τώρα, πῶς δημιουργεῖται τὸ εὐ-

χάριστο αὐτὸ αἶσθημα τοῦ ὡρὸ. Ἐνα κτίσμα, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸ αἶσθημα τοῦ ὡρὸ πρέπει νὰ ἔχει τὰ ἑξῆς στοιχεῖα:

α) Τ ὰ ξ ἡ. Ὅταν μέσα σὲ ἕνα ὡρὸ ὑπάρχουν πολλά, πυκνὰ καὶ ἀκανόνιστα τοποθετημένα ἀντικείμενα, ἀντὶ γιὰ τὸ εὐχάριστο αἶσθημα τοῦ ὡρὸ, νιώθουμε τὸ αἶσθημα τοῦ ἀδιαχωρήτου, ποὺ εἶναι ἀσφαλῶς δυσάρεστο συναισθημα. Τὸ αἶσθημα αὐτὸ τὸ νιώθουμε, ὅταν π.χ. μπαίνουμε μέσα σὲ ἕνα πυκνὸ καὶ ἀδιάβατο δάσος. Ἡ ἀρρυθμία καὶ τὸ πύκνωμα τῶν δένδρων, ὅπως στὴ ζούγκλα, αὐξάνουν τὴ στενοχώρια μας. Ἐνῶ, ὅταν σὲ ἕνα ὡρὸ τὰ κενὰ καὶ τὰ πλήρη στοιχεῖα εἶναι τοποθετημένα σὲ ρυθμικὴ τάξη, ἔχομε τὴν ἐντύπωση πῶς μπορούμε νὰ κινηθοῦμε ἐλεύθερα καὶ ἀνετα πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις.

β) Τ ὰ ἀ ν ο ἱ γ μ α τ α (πόρτες καὶ παράθυρα). Ὅταν ἕνας οἰκοδομημένος ὡρὸς περιβάλλεται μόνο ἀπὸ τοὺς τέσσερις τοίχους, τότε δημιουργεῖται τὸ αἶσθημα τοῦ κλειστοῦ, τῆς κλειστοφοβίας. Ἐνῶ, ὅταν στοὺς τοίχους ὑπάρχουν πολλὰ ἀνοίγματα ποὺ ἐνώνουν τὸν ἐσωτερικὸ μὲ τὸν ἐξωτερικὸ ὡρὸ (πόρτες, παράθυρα, διάτρητα διακοσμητικά, φωταγωγοὶ κ.λπ.), τότε ἔχομε τὴν ἐντύπωση πῶς ὁ ἐσωτερικὸς ὡρὸς εἶναι ἀπεριόριστος, ὅτι οἱ τοῖχοι εἶναι σὰν νὰ μὴ ὑπάρχουν.

γ) Τ ὰ σ χ ῆ μ α τ ῆ ς ἀ γ κ α λ ῖ ᾱ ς. Ὑπάρχουν ὀρισμένα σχήματα ποὺ δημιουργοῦν τὸ αἶσθημα τῆς ὑποδοχῆς, τῆς ἀγκαλιᾶς, ὅπως εἶναι τὰ κυρτὰ ἀρχιτεκτονικὰ σχήματα: ἡ καμπύλη, ἡ ἀψίδα, ὁ σφαιρικὸς θόλος, ὁ κύκλος. Ἡ κοίλη (κυρτὴ) ἐπιφάνεια μᾶς ὑποδέχεται σὰν μητρικὴ ἀγκαλιά ποὺ ἀνοίγει τὰ δύο τῆς χέρια γιὰ νὰ μᾶς χωρέσει.

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ποὺ δημιουργοῦν τὸ εὐχάριστο αἶσθημα τοῦ ὡρὸ, πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ στὸν ἱερὸ ὡρὸ τοῦ ναοῦ. Καὶ πὺς συγκεκριμένα:

1. Ἡ τ ὰ ξ ἡ. Μέσα στὸν ἱερὸ ὡρὸ τοῦ ναοῦ τοποθετοῦνται διάφορα ἀντικείμενα: προσκυνητάρια,

1. Ὑπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν αἶσθησιν καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ ὡρὸ. Τὴν αἶσθησιν τοῦ ὡρὸ ἀποκτοῦμε μὲ τὶς αἰσθήσεις. Εἶναι μιὰ γνώση φυσιολογικὴ. Τὸ αἶσθημα ὅμως τοῦ ὡρὸ εἶναι βίωμα αἰσθητικόν. Εἶναι κυρίως τὸ εὐχάριστο συναισθημα ποὺ γεννιέται μέσα μας, ὅταν, μπαίνοντας σὲ ἕνα οἰκοδομημένο ὡρὸ, σχηματίζουμε τὴν ἐντύπωση πῶς μᾶς ὑποδέχεται σὰν μιὰ ἀ γ κ α λ ῖ ᾱ καὶ πῶς μᾶς περιέχει σὰν μιὰ φ ω λ ῖ ᾱ.

—Ξεχνᾷς Θεμιστοκλῆ, εἶναι φαινόμενο ποὺ δικαιολογεῖται. Θὰ ἤθελε ἡ ἴδια μὲν τῆς νὰ σὲ κάνει εὐτυχισμένον. Δὲν βλέπουν οἱ μανάδες στίς νύφες τοὺς ἀφροσιωμένους τὰ παιδιὰ τοὺς μὲ καλὸ. Εἶναι τέτοια ἡ ψυχολογία τους. Τώρα ποὺ ἤλθες ἐσύ, μὲ τὴν ἀγάπη μας καὶ οἱ δύο νὰ βοηθήσωμε νὰ κλείσει ἡ πληγὴ

τῆς. Ἐγὼ δὲν ἔχω παράπονο κανένα.

—Σ' εὐχαριστῶ Ἀννα καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη σου πρὸς τὴν μάνα καὶ τὴν στάση σου, γιὰ τὴν πολλὴ κακὴ συμπεριφορὰ μου.

—Λοιπόν, θὰ τὴν ὀργανώσωμε τὴν γιορτὴ;

(Συνεχίζεται)

καθίσματα και άλλα επιπλα. Όταν τα αντικείμενα αυτά είναι πολλά και ιδίως άτακτα τοποθετημένα, τότε προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα, όπως είπαμε.

Μέσα στα πλαίσια της ιδέας αυτής, πρέπει να αντιμετωπισθεί, κατά τη γνώμη μας, το θέμα των καθισμάτων στο χώρο του ορθόδοξου ναού. Οι ορθόδοξοι ναοί δεν έχουν παρά ελάχιστα κινητά καθίσματα. Τα καθίσματα του ορθόδοξου ναού είναι κυρίως τα «στασίδια», τα όποια, όπως το λέει και η λέξη, δεν είναι «καθίσματα», αλλά επιπλα που υποδοσάζουν τους πιστούς στην όρθια στάση! Η απουσία πολλών καθισμάτων άφενός και ή κατά μιιά ρυθμική τάξη τοποθέτηση των στασιδίων άφετέρου, εξυπηρετεί το αίσημα του χώρου, κατά τα προαναφερθέντα.

Με την ανάπτυξη όμως της επιπλοποιίας, άρχισαν να αυξάνονται και τα καθίσματα στους ναούς, των άστικών κυρίως ένοριών. Έκτοτε αίωρείται άναπάντητο το έρώτημα: Πρέπει να έχει ο ορθόδοξος ναός καθίσματα ή όχι;

Το θέμα θέβαια αυτό είναι πολύπλευρο και για τους ναούς των έν τω κόσμω ένοριών, ή τάση μάλλον είναι υπέρ του πολλαπλασιασμού των καθισμάτων. Ωστόσο, οι αισθητικές άπόψεις που παρουσιάσαμε πιο πάνω, δίνουν βάση για να σκεφθούμε και μιιά άλλη λύση, την εξής: στο χώρο των ορθόδοξων ναών, και των άστικών και των άγροτικών ένοριών, να υπάρχουν μονίμως λίγα κινητά καθίσματα. Σε βοηθητικούς όμως χώρους των ναών, να υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός άπλων και αναδιπλούμενων καθισμάτων, τα όποια να μπορούν να χρησιμοποιούν όσοι τά έχουν ανάγκη, με την ύποχρέωση όμως να τα τοποθετούν μόνοι τους ξανά στην ίδια θέση, μέσα στους βοηθητικούς χώρους. Μιιά τέτοια λύση, άφενός διασώζει μονίμως το αίσημα του χώρου και άφετέρου εξυπηρετεί τις λειτουργικές και πρακτικές ανάγκες των εκκλησιαζομένων².

2. Τα άνοίγματα. Η ορθόδοξη άρχιτεκτονική, έχοντας υπόψη ότι τα πολλά άνοίγματα δημιουργούν το αίσημα του άπείρου χώρου, προβλέπει και κατασκευάζει στον ορθόδοξο ναό άφθονα παράθυρα, πόρτες και διάτρητα, όπως είπαμε. Η ορθόδοξη όμως εικονογραφία, από το άλλο μέρος, άπαιτεί μεγάλες επιφάνειες τοίχων, για την άγιογράφιση του ναού. Έτσι, τελευταία, με την ολοκληρωτική κάλυψη των έσωτερικών τοίχων των ναών με άγιογραφίες, τα φω-

τιστικά άνοίγματα περιορίζονται στο ελάχιστο, προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες επιφάνειες προς άγιογράφιση. Το άποτέλεσμα είναι ότι πολλοί νέοι ναοί στερούνται τα άπαραίτητα άνοίγματα, που είναι άναγκαία, για τη δημιουργία του αίσθήματος του χώρου, όπως είπαμε. Στο σημείο αυτό έχουμε σύγκρουση των δύο παραγόντων της ορθόδοξης ναοδομίας, της άρχιτεκτονικής και της εικονογραφίας. Πώς θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί το θέμα αυτό;

Στήν ορθόδοξη ναοδομία κανένα στοιχείο δεν άποκλείει το άλλο. Όλα τα στοιχεία συνυπάρχουν άρμονικά και ή ύπαρξη του ενός δεν είναι ποτέ σε βάρος ή και δουλεία του άλλου. Όλα μαζί δημιουργούν το καλλιτεχνικό και αισθητικό πλήρωμα του ορθόδοξου ναού. Η τάση λοιπόν να φαλκιδεύει ή εικονογραφία τα άρχιτεκτονικά άνοίγματα του ιερού χώρου του ναού δε μπορεί να γίνει άποδεκτή. Άλλωστε είναι τόσο μεγάλες οι επιφάνειες των τοίχων που άγιογραφούνται, ώστε ή ύπαρξη των άνοιγμάτων να είναι άνευ σημασίας. Έχω δε την έντύπωση, ότι και ή ολοκληρωτική κάλυψη των έσωτερικών τοίχων των ναών με πληθώρα άγιογραφιών έρχεται σε αντίθεση με το πρώτο στοιχείο του αίσθήματος του ελεύθερου χώρου, όπως είπαμε πιο πάνω.

3. Το αίσημα της άγκαλιās. Τα κυρτά σχήματα δημιουργούν το ευχάριστο αίσημα της μητρικής άγκαλιās. Πρέπει όμως να σημειώσουμε έδω, ότι το αίσημα τουτο δημιουργείται στην ψυχή μας, όταν τα κυρτά σχήματα έχουν μικρές διαστάσεις. Άλλωστε και ή μητρική άγκαλιά όπως και ή φωλιά, είναι μικρών διαστάσεων. Όταν όμως και όπου τα κυρτά άρχιτεκτονικά σχήματα άποκτούν τεράστιες διαστάσεις, τότε και το αίσημα της άγκαλιās εξαφανίζεται. Αυτό άκριδώς συμβαίνει με τους όγκώδεις ναούς, για τους όποιους μιλήσαμε στο προηγούμενο άρθρο (άρθρ. 2). Η άνέγερση έπομένως ναών πελωρίων διαστάσεων έρχεται σε αντίθεση όχι μόνο προς την άρχιτεκτονική «κλίμακα του ανθρώπου», αλλά και προς το αισθητικό στοιχείο της άγκαλιās. Οι ναοί των μεγάλων διαστάσεων δεν είναι πια λειτουργικοί και αισθητικοί χώροι, αλλά μνημεία χριστιανικής τέχνης. Και εάν ο Μητροπολιτικός Ναός Άθηνών, όπως και οι αντίστοιχοι ναοί των πρωτεύουσών των Νομών της Χώρας έχουν ένα λόγο να είναι «ναοί - μνημεία» (Denkmalkirchen), οι ναοί των ένοριών έχουν πολλούς, αισθητικούς και ποιμαντικούς, λόγους να είναι «ευχαριστιακοί ναοί» (mahlkirchen)³.

2. Στο έξωτερικό, στους ναούς της ορθόδοξης διασποράς, έχουν, ως γνωστόν, καθιερωθεί τα μόνιμα και όμαδικά καθίσματα (pews), σε άπομίμηση των έτερόδοξων ναών. Η λύση όμως αυτή στη Χώρα μας κρίνεται άκατάλληλη, λόγω του μεγάλου πλήθους των εκκλησιαζομένων και λόγω των αισθητικών επιφυλάξεων, που σημειώθηκαν πιο πάνω.

3. Κατά τον Ν. Greinacher, όλ. Το σύγχρονο άστικόν περιβάλλον, ως ποιμαντικόν πρόβλημα, σελ. 178.

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΤΟΥ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑ

Ἱεροκήρυκος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης

3. Ὁ κληρικὸς καὶ ἡ χριστιανικὴ κοινότητα.

Ὁ κληρικὸς —ὁ πρεσβύτερος— ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας του λαμβάνει «χάριν καὶ ἀποστολήν» (Ρωμ. 1,5) μέσα στὴν Ἐκκλησία, στοὺς κόλπους μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ἡ ἱερωσύνη δὲν ἀποτελεῖ ἀτομικὸ ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὸ χάρισμα μὲ τὴν ἐννοια, ὅτι δίδεται ἀπὸ τὸν Θεὸ χάριν τοῦ λαοῦ, γιὰ τὴ διακονία τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κληρικὸς λαμβάνει τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅχι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς χριστιανούς, χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ὁποίων ἀσχεῖ τὸ ἱερατικὸ του λειτουργημα.

Μᾶς τὸ ἐπισημαίνει μὲ δεῦρ τόνο ἡδὴ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ ἀπευθυνόμενος στὸ περίφημο 34ο κεφάλαιό του πρὸς τοὺς ποιμένες τοῦ Ἰσραὴλ: «Ἦ ποιμένες τοῦ Ἰσραὴλ, μὴ θόσκουσιν ποιμένες ἑαυτούς; οὐ τὰ πρόβατα θόσκουσιν οἱ ποιμένες;» (Ἰεζ. 34,2).

Ἡ στενότερη σχέση τοῦ κληρικοῦ μὲ τὸ χριστιανικὸ λαὸ φαίνεται ἐναργέστατα στὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου μας. Ὁ καλὸς ποιμὴν θυσιάζεται χάριν τῶν λογικῶν προβάτων του (Ἰω. 10, 2, 11, 14). Τὸ «μαθητεύει» (Ματθ. 28,19) καὶ τὸ «διδάσκει» (Ματθ. 28,20· Πράξ. 4,2· Α' Τιμ. 2,7), τὸ «κηρύσσει» (Μάρκ. 3,14· 16, 15, 20· Λουκ. 9,2· Α' Τιμ. 2,7· Β' Τιμ. 1,11· Τίτ. 1,3) καὶ τὸ «βαπτίζει» (Ματθ. 28,19), πὺ συνιστοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποστολῆς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα καὶ κατ' ἐπέκτασιν καὶ ἡ ἱερατικὴ διακονία δὲν ὑπάρχουν μέσα στὴν Ἐκκλησία καθ' ἑαυτὰ ἀλλὰ χάριν τῶν ἄλλων τῶν ἀνθρώπων πὺ καλοῦνται νὰ εἰσέλθουν στὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας ἢ αὐτῶν πὺ ἔχοντας ἡδὴ ἐνταχθεῖ στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα ἀπαρτίζουν μιὰ χριστιανικὴ κοινότητα. Ἀλλὰ καὶ ἡ τριπλὴ ἐντολὴ πὺ ἀπευθύνει ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασή Του πρὸς τὸν ἀπόστολο Πέτρο νὰ ποιμαίνει τὰ πρόβατά Του (Ἰω. 21, 15-17), ἀποκαλύπτει τὸν θεμελιώδη σκοπὸ χάριν τοῦ ὁποῦ ἐξελέγησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀναδεικνύονται στὴ συνέχεια ὡς διάδοχοί τους οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ποιμένες.

Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο αὐτὸς πὺ διανέμει τὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στὰ διάφορα μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος. «Αὐτὸς ἔδωκε

τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφῆτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους» (Ἐφ. 4, 11. Πρβλ. Α' Κορ. 12,28). Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοποθετεῖ μεταξὺ τοῦ ποιμνίου «ἐπισκόπους» (Πράξ. 20, 28). Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς δωρεᾶς καὶ αὐτῆς τῆς τοποθετήσεως εἶναι «ὁ καταρτισμὸς τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. 4,12) ἢ, κατὰ τὴν ὁμιλία τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τὸ «ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. 20,28).

Ἡ ὑπαρκτικὴ αὐτὴ σχέση τοῦ κληρικοῦ μὲ τὸ ποιμνιο, χάριν τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει καὶ τοῦ ὁποῦ τῇ σωτηρίᾳ διὰ τῆς ἱερατικῆς διακονίας του ὑπηρετεῖ, πιστοποιεῖται καὶ ἀπὸ τίς εὐχές πὺ ἀναγιγνώσκει ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας. Οἱ Διαταγὲς τῶν Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος μᾶς διέσωσαν μιὰ θαυμάσια εὐχὴ γιὰ τὴ χειροτονία πρεσβυτέρου, στὴν ὁποία ἐξαίρεται μὲ ἔμφαση ὁ ἱερός δεσμὸς πὺ ἐγκαινιάζεται μεταξὺ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ καὶ προσδιορίζεται μὲ σαφήνεια ὁ σκοπὸς τοῦ χαρίσματος τῆς ἱερωσύνης πὺ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δωρίζει στὴν Ἐκκλησία στὸ πρόσωπο κάθε χειροτονουμένου πρεσβυτέρου:

«Αὐτὸς οὖν καὶ νῦν ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου Ἐκκλησίαν καὶ αὐξήσον αὐτήν, καὶ πλήθυνον τοὺς ἐν αὐτῇ προεστῶτας καὶ δὸς δύναμιν πρὸς τὸ κοπιᾶν αὐτοὺς λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ λαοῦ σου. Αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίδωκε ἐπὶ τὸν δούλόν σου τοῦτον... καὶ ἐμπλήσον αὐτὸν Πνεῦμα χάριτος καὶ συμβουλίας τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾶν τὸν λαόν σου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ... Καὶ νῦν, Κύριε, παράσχου ἀνελλιπὲς τηρεῖν ἐν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτός σου, ὅπως, πλησθεῖς ἐνεργημάτων ἱατικῶν καὶ λόγου διδασκτικοῦ, ἐν πρᾶσσει παίδευσί σου τὸν λαόν... καὶ τὰς ὑπερτοῦ λαοῦ σου ἱεροουργίας ἀμύμους ἐκτελέῃ διὰ τοῦ Χριστοῦ σου...» (Η', 21. ΒΕΠΕΣ 2, 160).

Ὁ κληρικὸς, λοιπόν, ἀναδέχεται τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ χάριν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Ὑπάρχει χάριν τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ τὸν διαποιμαίνει κατὰ τὸ θέ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 171 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

λημα του Κυρίου, για να του διδάσκει το ευαγγέλιο της σωτηρίας, για να τον αγιάζει με τη λυτρωτική χάρη των θειοτάτων μυστηρίων. Με ένα λόγο: ο κληρικός ως φορέας του χαρίσματος της ιερωσύνης είναι ταγμένος να υπηρετεί την εν Χριστώ οικοδομή του λαού, με τον οποίο συνδέεται άρρηκτα η ιερατική του ύπαρξη. Έξω από αυτή τη σχέση ο κληρικός χάνει τον όρθο προσανατολισμό του και το ιερατικό χάρισμα που έλαβε τον σκοπό για τον οποίο του δόθηκε. Είναι αυτό ακριβώς που υπογραμμίζει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος με μία περιεκτικότερη φράση: «Οί λαϊκοί δέονται ήμῶν, ήμεῖς δὲ πάλιν δι' αὐτοὺς ἐσμεν» (εἰς Πράξ. ὁμιλ. 37,3. P.G. 60, 266).

Β'. Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ

1. Μυστήριο και θαύμα.

Η ιερωσύνη είναι μυστήριο με την πιο περιεκτική σημασία του όρου. Είναι ένα μέγα και συνεχές θαύμα που απεργάζεται μέσα στην Εκκλησία ή φιλανθρωπία του Θεού. Αυτό αποτελεί την πίστη και την εμπειρία της Εκκλησίας. Ο άνθρωπος, το όστράκινο σκεύος, να γίνεται ο μεσίτης Θεού και ανθρώπων, ο λειτουργός των μυστηρίων, ο οικονόμος της χάριτος, ο ποιμήν αθανάτων ψυχών «αἵματι Χριστοῦ ἐξηγορασμένων» (Μ. Βασιλείου, "Οροι κατ' ἐπιτομήν ΡΗΔ', ΒΕΠΕΣ 53, 305).

Τὴν αἴσθησιν αὐτὴ τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ θαύματος γιὰ τὴν ιερωσύνην εἶχαν ὅλοι οἱ ἅγιοι καὶ ἄξιοι λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐξήσαν τὴν ιερωσύνην τοὺς σὰν ἓνα ἀπέραντο μυστήριον. Τὴν εἶδαν καὶ τὴν ὑπηρετήσαν σὰν ἓνα μεγάλο θαῦμα. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐμαρτύρησαν, ὅταν χρειάστηκε νὰ διερμηνεύσουν τὴν εμπειρία τους καὶ νὰ καταγράψουν τοὺς ιερατικούς στοχασμούς τους. Ἐπικαλοῦμαι τὴ μαρτυρία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου· τὸ θάμβος τῆς ιερατικῆς του ψυχῆς, τὴ συγκλονιστικὴ δύναμιν τοῦ ιερατικοῦ του λόγου:

«Ἡ ιερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει ταγμαίων... Ὅταν γὰρ ἴδῃς τὸν Κύριον τεθυμένον καὶ κείμενον, καὶ τὸν ἱερέα ἐφεστῶτα τῷ θύματι καὶ ἐπευχόμενον, καὶ πάντας ἐκείνῳ τῷ τιμίῳ φοινισσομένους αἵματι, ἄρα ἔτι μετὰ ἀνθρώπων εἶναι νομίζεις καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐστάναι, ἀλλ' οὐκ εὐθέως ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς μετανίστασαι καὶ πᾶσαν σαρκικὴν διάνοιαν τῆς ψυχῆς ἐκβαλὼν, γυμνῇ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ νῷ καθαρῷ περιδλέπεις τὰ ἐν οὐρανοῖς; Ὡ τοῦ θαύματος, ὦ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας!» (Περὶ ιερωσύνης λόγ. 3,4. PG 48, 642).

Εἶναι ἀπροσμέτρητο τὸ ὕψος τῆς ιερωσύνης. Καὶ ἀπερίγραπτα μεγάλη ἡ τιμὴ πού γίνεται στὸν ἄνθρωπο,

τὸν ὁποῖο ἀξιώνει ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ ἱερεὺς Του. Καὶ ὅσο ἐμβαθύνει στὸ μυστήριον τῆς ιερωσύνης καὶ συνειδητοποιεῖ τὸ θαῦμα τῆς ιερατικῆς κλήσεώς του, τόσο κατανοεῖ καὶ τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς μετὰ τὴν ὁποία τὸν τίμησε ὁ Θεός.

«Εἰ γὰρ τις ἐγνωήσειεν ὅσον ἐστίν, ἄνθρωπον ὄντα καὶ ἔτι σαρκὶ καὶ αἵματι περιπεπλεγμένον, τῆς μακαρίας καὶ ἀκηράτου φύσεως ἐκείνης ἐγγὺς δυνηθῆναι γενέσθαι, τότε ὄψεται καλῶς ὅσης τοὺς ἱερεῖς τιμῆς ἢ τοῦ Πνεύματος ἡξίωσε χάρις... Οἱ γὰρ τὴν γῆν οἰκοῦντες καὶ ἐν ταύτῃ ποιούμενοι τὴν διατριβήν, τὰ ἐν οὐρανοῖς διοικεῖν ἐπετράπησαν καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, ἣν οὔτε ἀγγέλοις οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Περὶ ιερωσύνης, λόγ. 3,5. PG 48, 643).

Ζοῦμε σὲ μία ἐποχὴ πού οἱ ἄνθρωποι κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὴν αἴσθησιν τοῦ ἱεροῦ. Καὶ ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἀπειλεῖ καὶ τὴν ἴδια τὴν Εκκλησία. Παραμυνεῖ ἀκόμη καὶ «εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος» (Ἐβρ. 6,19). Κι ἐμεῖς οἱ λειτουργοὶ πού προσεγγίζουμε τὸ Θυσιαστήριον καὶ προσφέρουμε τὴν ἀναίμακτη θυσία, κινδυνεύουμε συχνὰ νὰ χάσουμε τὴν αἴσθησιν τοῦ ἱεροῦ, τὸ ρίγος μπροστὰ στὸ μυστήριον τῆς ιερωσύνης, τὸ θάμβος μπροστὰ στὸ ἀπροσμέτρητο μεγαλεῖο τῆς ιερατικῆς διακονίας πού ἀσκούμε.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ τρέχουσα ἀντίληψιν τῆς ἐποχῆς πού ὄλο καὶ περισσότερο ἀποϊεροποιεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ ἐκκοσμικεῖ τὸ φρόνημα ὄλων μας. Ὁ κίνδυνος εἰδικὰ γιὰ μᾶς τοὺς ἱερωμένους γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερος ἐξ αἰτίας καὶ τῆς ἐξοικειώσεως μετὰ καθετὶ τὸ ἱερό, πού συχνὰ παρουσιάζεται μετὰ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Καὶ ἡ ἐξοικείωσιν αὐτὴ ἂν δὲν πολεμηθεῖ, εἶναι δέδαιον ὅτι μᾶς φθείρει. Μᾶς κάνει νὰ χάνουμε τὴν αἴσθησιν τοῦ ἱεροῦ, τὸ φόβον τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τοῦ Θυσιαστηρίου, τὸ δέος καὶ τὴν εὐθύνη κατὰ τὴν ἀσκηση τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματός μας.

(Συνεχίζεται)

ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Καθηγητοῦ Ἡλία Β. Οικονόμου

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ἡ θεία Βούλησιν καὶ ἡ Κτίσιν

Ἡ ὁρθόδοξη ἀποψη γιὰ τὸ ἐπίκαιρον καὶ πολυσυζητημένο θέμα τῆς μόλυνσης καὶ προστασίας τοῦ περιβάλλοντος.

Ἐξώφυλλα καὶ τέσσερις εἰκόνες σὲ τετραχρωμία. Σελίδες 76.

Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Κεραυνὸς ἐν αἰθρίᾳ

Χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνθρώπινου βίου εἶναι ἡ μεταβολή. Ἡ μιὰ στιγμή εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἀπὸ λεπτὸ σὲ λεπτό, ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα οἱ καταστάσεις ἀλλάζουν, οἱ διαθέσεις μας ποὺ τίς συνοδεύουν μεταβάλλονται κι αὐτές. Τὸ θυμικὸ μας ποὺ στηρίζεται σὲ εὐθραυστες ἰσορροπίες ἀλλάζει, κι ἐκεῖ ποὺ ἤμασταν ἡρεμοὶ καὶ γαλήνιοι νιώθουμε νὰ χάνουμε τὴ γαλήνη, καὶ ἡ ψυχὴ μας, ἄγρια θάλασσα, νὰ φουσκώνει καὶ πελώρια κύματα νὰ τὴν κατακλύζουν.

Ἐκεῖ, ἀκριβῶς, ποὺ πιστεύαμε ὅτι κατακτήσαμε γιὰ λίγο μιὰ ἄνεση, ξαφνικὰ θρῖσκόμαστε στριμωγμένοι καὶ στενάχωροι. Ἐκεῖ, ποὺ εἴχαμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐπὶ τέλους «τὰ βρήκαμε» μὲ τὸν σύντροφό μας καὶ περνᾶμε εὐχάριστες στιγμὲς μαζί του, ἐγείρεται μιὰ τεράστια παρεξήγηση γιὰ τὸ τίποτε ἄλλα νὰ λέμε καὶ ἄλλα νὰ καταλαβαίνουμε. Ἐγὼ εἴχαμε πιστέψει ὅτι τὸ γάλα ἦταν μέσα στὸν κάδο κι ἤμασταν ἐτοιμοὶ νὰ τὸ γευτοῦμε μὲ μέλι, μᾶς προκλύπτει ἕνα κοκταίλ μὲ χολή, ποὺ ἀφήνει μιὰ πίκρα ποὺ ἐξαφανίζει ὅλη τὴν προηγούμενη ἡδύτητα.

Διερωτᾶται τότε κανένας γιὰ τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς μεταβολῆς. Τί νὰ συνέβη ἄραγε; Ποιὸ νὰ εἶναι τὸ φταίξιμο; Ποιὸς νὰ φταίει ἀπὸ τοὺς δύο; Σὲ μιὰ πρώτη ἀσφαλῶς στιγμή ρίχνουμε τὰ βάρη στὸν ἄλλο. «Ὁ ἄλλος ἔφταιξε. Τοῦ εἶπα ἐκεῖνο καὶ τὸ πῆρε στραβά. Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ παρεξήγησει. Ἀλλὰ ἔτσι γίνεται πάντα, δὲν παίρνει ἀπόσταση καὶ τὸ ρίχνει ἐπάνω μου».

Σὲ μιὰ δευτέρη στιγμή, παίρνοντας ἐμεῖς τὴν ἀνάλογη ἀπόσταση, βλέπουμε ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι. Κάτι εἶπαμε ποὺ μπορούσαμε νὰ τὸ εἴχαμε παραλείψει. Κάπως ἐπιμείναμε σὲ κάτι ποὺ

ἔπρεπε νὰ τὸ εἴχαμε παραβλέψει. Ἐπηρεαστήκαμε ἀπὸ λεπτομέρειες καὶ χάσαμε τὴ συνολικὴ εἰκόνα.

Ἡ δυσκολία ἐγκκεῖται στὴν ἐπανέυρεση καὶ τὴν ἐκ νέου σύμπτωση ἀπόψεων. Πῶς θὰ γίνῃ ἡ ἐπαναπροσέγγιση, πῶς θὰ ἐνωθοῦν τὰ διεστῶτα;

Εἶναι φορές, ποὺ ἐνῶ σκεπτόμαστε ὅλ' αὐτά, τίς ἀνυπέρβλητες δυσκολίες γιὰ μιὰ συνεξήγηση μεταξὺ μας, αὖρα λεπτὴ δροαίζει τὴν ψυχὴ μας, σπάει τὸν πάγο καὶ ἐπιτελεῖ τὸ πλησίασμα. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ἀπορούσαμε πῶς ξέσπασε ὁ κεραυνὸς ἐν αἰθρίᾳ, τώρα διερωτώμαστε πῶς προέκυψε καλωσύνη μετὰ τὸν κεραυνό.

Βαρομετρικὰ χαμηλὰ καὶ ὑψηλὰ

Εἶναι φαίνεται πράγματα ποὺ μᾶς ξεπερνοῦν κι ὅλη ἡ συλλογιστικὴ μας δὲν μπορεῖ νὰ καταλογίσει εὐθύνες γιὰ τὸ πῶς συνέβη τὸ κακὸ οὔτε νὰ διαπιστώσει τὰ αἷτια τῆς βελτιώσεως τοῦ κλίματος. Τὰ βαρομετρικὰ μας, χαμηλὰ ἢ ὑψηλὰ, δὲν εἶναι δυνατό πάντα νὰ μετρηθοῦν ἀκριβῶς ἢ νὰ προσδιορισθῇ ἡ προέλευση καὶ ἡ κατεύθυνσή τους. «Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ»... Ὑπάρχουν πνεύματα ἀγαθὰ, ὑπάρχουν πνεύματα κακά. Ὑπάρχουν οὐριοὶ καὶ ἐνάντιοι ἄνεμοι ποὺ πέρα ἀπὸ δικές σου εὐθύνες σὲ πᾶνε καὶ σὲ φέρνουν.

Σὲ ὥρες ποὺ ἀδυνατῶ νὰ ἐπιρρίψω ἐδῶ ἢ ἄλλοῦ τὴν εὐθύνη γιὰ τίς ξαφνικὲς αὐτὲς μεταβολὲς μέσα μου ἢ στίς σχέσεις μου μὲ τοὺς ἄλλους, ἰδιαίτερα ὅταν ἡ ἀλλαγὴ γίνεται ἐπὶ τὰ βελτίῳ, συλλογίζομαι ὅτι κάποιος ποὺ μὲ ἀγαπάει π ρ ο σ ε ὑ χ ε τ α ι ἀσφαλῶς αὐτὴν τὴν ὥρα γιὰ μένα στὸν Κύριο, κι Αὐτός, στὴ φιλανθρωπία του, στέλνει Ἀγγέλους νὰ μὲ καθοδηγήσουν εἰς ὁδὸν σωτηρίας καὶ νὰ κρατήσουν τὴν παρμένη μου χεῖρα.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ ΤΟΥ ΑΠ. ΠΑΥΛΟΥ¹

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ
Ἱεροκήρυκος

Ἐρευνώντας τὴ Θ. Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες ἐρευνοῦμε κατ' οὐσίαν τὶς δροσερὲς καὶ ζωογόνες πηγὲς τῆς λατρείας μας. Ἀφήνουμε τοὺς νεώτερους χρόνους, προσπερνοῦμε τὴ βυζαντινὴ μεγαλοπρέπεια καὶ αἶγλη καὶ καταλήγουμε νοσταλγικὰ² στοὺς πρώτους αἰῶνες τοῦ χριστιανισμοῦ μετὰ τὸν ὁλοπόρφυρο στέφανο τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς θυσίας, μέσα στὴ φωτεινὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀπλότητος καὶ ἀγνότητος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ μένουμε, μετὰ ὁδηγὸ τὰ πρῶτα γραπτὰ χριστιανικὰ μνημεῖα, γιὰ νὰ ζήσουμε μετὰ τοὺς πρώτους πιστοὺς τὴν ἀληθινὴ «ἐν πνεύματι» λατρεία τοῦ Ἡ-

γαπημένου, τὴ γνήσια, ἀπὸ καρδίας, προσφορὰ καὶ ὁλόθυνη ἀφοσίωση τῶν «ἀληθινῶν προσκυνητῶν» (Ἰω. 4,23). Νὰ συμφάγουμε μετὰ τοὺς πιστοὺς ἀκολούθους τοῦ Ἀρνίου «τὸν Ἄρτον τῆς Ζωῆς» καὶ νὰ συμμετάσχουμε στὸν πρωτότυπο χορὸ ἐνὸς νέου δράματος, στὸ χορὸ τῶν χαρισματῶν μετὰ τὶς ὑπέροχες συμφωνίες τοῦ Πνεύματος.

Ἐκεῖ μᾶς ὁδηγεῖ ἡ Ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς Λατρείας, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Ἐπιδιώκει νὰ παρουσιάσει στοὺς φιλόστοργους χριστιανοὺς καὶ κυρίως στοὺς σύγχρονους διακόνους τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ ἀνάγλυφον τὴ λατρευτικὴ πράξη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Φιλοδοξεῖ νὰ καταδείξει τὶς ἀρχὲς καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς χριστιανικῆς λατρείας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, χρησιμεύοντας ἔτσι καὶ ὡς Εἰσαγωγὴ στὶς λειτουργικὰς σπουδὰς.

Θεωρεῖται δὲ κατάλληλος γιὰ τὴ χριστιανικὴ λα-

1. Διευρυμένη εἰσήγησις κατὰ τὴν Ἱερατικὴ Σύναξιν τῆς Ἱ. Μ. Μυτιλήνης στίς 14.12.90 παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. ΙΑΚΩΒΟΥ.

2. Ἡ σύγκρισιν τῶν ἐποχῶν φέρει λύπη καὶ νοσταλγία. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, Ἐπιστ. 66, Ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας, ΕΠΕ Ι, 362-364.

Τότε τὸ κλῆμα ἀλλάζει. Χωρὶς νὰ χρειαστεῖ οὔτε καν νὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ τὴν κάμινον ἢ παρουσίαν τοὺς μᾶς δροσιζει. Τὸ κυριώτερον δὲν εἶναι ἡ ἔξοδος ἀλλὰ ἡ δι-ἐξοδος. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα εἶναι σπουδαία ἡ συναίσθησις πού ἔχουμε, ὅτι κάποιοι μᾶς σκέπτονται καὶ μετὰ τὴ δέσμη τους, κι ὅταν δὲν τὸ ἀξίζουμε, ἐπισπεύδουν τὴ θεία ἀρωγὴ καὶ σωζόμεστε ἀπὸ τὴν κακὴν ἢ τὶς κακὰς στιγμὰς. Μετὰ τὴν προσευχὴν τοὺς οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοὶ «συναγαγόμενοι» τὸ χρόνο τῆς σκληρῆς δοκιμασίας (πρβλ. Ματθαίου κδ' 22) καὶ μᾶς σώζουν ἀπὸ τὴν κακιὰν ὥρα πού φέρνει ὅσα δὲν φέρνει ὁ χρόνος.

Ἀγρυπνεῖτε

Οἱ καλὲς αὐτὲς παρεμβάσεις πού μᾶς ὁδηγοῦν εἰς ἀναφυγὴν δὲν μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὴν φροντίδα πού πρέπει νὰ ἔχουμε ὥστε νὰ μὴ μᾶς ξεφεύγουν οἱ καταστάσεις ἀπὸ τὰ χέρια μας. Δὲν πρέπει ν' ἀφηνόμαστε καὶ νὰ ἐφησυχάζουμε σὲ μία ἀπλοϊκὴ πίστιν καὶ ἀφέλεια ὅτι ὅλα θὰ πᾶνε καλά, οἱ ἀντίξοες περιστάσεις θὰ ξεπεραστοῦν ἀρκεῖ ἀπλῶς νὰ τὸ θελήσουμε.

Εἶναι πολλὰς φορὲς πού δὲν τὸ θέλουμε κιόλας. Ἐξ-ἄλλου, ὅπως διαπιστώνουμε ἀγαθὰς δυνάμεις πού συστρατεύονται μαζί μας, ὑπάρχουν ἐπίσης δυνάμεις τοῦ κακοῦ πού μᾶς ἀντιστρατεύονται.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουμε αὐταπάτες πάνω σ' αὐτὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Ἡ αὐταπάτη μᾶς ἀποκαμίζει ἐνῶ ἀντίθετα ὀφείλουμε νὰ ἀγρυπνοῦμε καὶ νὰ θρηνώμεστε σὲ ἐγρήγορσιν. Ὁ ἐχθρὸς παραμονεύει γιὰ νὰ μᾶς πιάσῃ στὸν ὕπνον. Ὅταν πολλὰς φορὲς παγιδευόμεστε στὸ ξύπνιον μας πόσο πιὸ ἐπικίνδυνον γίνεται αὐτὸ ὅταν ἀφηνόμαστε καὶ πέφτουμε σὲ λήθαργον καὶ ὕπνον βαθύ.

Τὸ καλύτερον ἀντίδοτον σ' αὐτὰς τὶς περιπτώσεις εἶναι ἡ πνευματικὴ νύκτις πού μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀντιλαμβανόμεστε καὶ νὰ διακρίνουμε ὀρθὰ αὐτὰ πού συμβαίνουν γύρω μας καὶ μέσα μας. Καλοῦ κακοῦ θύμους μαζί μετὰ τὴν ἀγρύπνια ἃς προσευχόμεστε στὸν καλὸ Θεὸ νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὴν κακιὰν τὴν ὥρα, γιὰτὶ «ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς στὴν ἄλλη» δὲν ξέρουμε τί μπορεῖ νὰ μᾶς συμβεῖ. . .

τρεῖς ὁ ὅρος «ἐξέλιξη», διότι ἡ ἀνάπτυξη τῆς χριστιανικῆς λατρείας ἐγίνε ὅχι μὲ προσθήκες καὶ μεταβολές, ἀλλὰ μὲ βαθμιαία ἐξέλιξη. Γιὰ παράδειγμα ἡ Θεία Λειτουργία μὲ τὴ σημερινή της μορφή εἶναι ἡ βαθμιαία ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας ἀπλῆς καὶ ἀπείριτης λειτουργικῆς σύναξης. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις, καὶ στὴν ἀρχαία καὶ στὴ σημερινή λειτουργικὴ σύναξη, ἔχουμε τὸν ἴδιο πυρήνα, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾷ στὸ Μυστικὸ Δεῖπνο τοῦ Κυρίου.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια ἡ Ἱστορία τῆς χριστιανικῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ μπορούσε νὰ διαιρεθεῖ στὶς ἐξῆς μεγάλες περιόδους: α) Θεμελίωση καὶ πρώτη ἀνάπτυξη τῆς λατρείας τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες. β) Δεύτερη μεγάλη ἀνάπτυξη τῆς λατρείας ἀπὸ τὸν Δ' μέχρι τὸν Η' αἰῶνα. γ) Οἱ κυρίως βυζαντινοὶ χρόνοι τῆς λατρείας ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς Εἰκονομαχίας καὶ ἐξῆς (Θ' αἰῶνας μέχρι τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως)³.

Στὴν παρούσα μικρὴ μελέτη θὰ στρέψουμε τὸ ἐνδιαφέρον μας στὴν πρώτη περίοδο τῆς χριστιανικῆς λατρείας, τὴν ἔνδοξη ἀποστολικὴ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία μὲ τὴν καθοδήγηση τῶν πρώτων θεόπνευστων ἡγετῶν τῆς Ἐκκλησίας μπῆκαν τὰ ἀσφαλῆ θεμέλια τῆς «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ὁδηγός μας στὴν εὐλαβικὴ ἀναδρομὴ μας στὴν ἀφετηρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἱστορίας θὰ εἶναι οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ Ἀπ. Παύλου⁴. Ἐπιστολὲς θεόπνευστες, μὲ κύρος αἰῶνιο, μὲ ἀμάραντο πνευματικὸ κάλλος, «τεῖχος ἀδαμάντινο» τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομο⁵. Ἐκεῖ μέσα, στὶς χαριτόβρυτες σελίδες των, βρίσκει ὁ πιστὸς μελετητὴς των τίς αἰώνιες δογματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀλήθειες τῆς πίστεώς του ἀνάμικτες μὲ λίγες ἱστορικὲς μαρτυρίες γιὰ πρόσωπα καὶ συμβάντα.

Τ ὁ π ο ς λ α τ ρ ε ῖ α ς.

Τόπος λατρείας τῶν χριστιανῶν κατὰ τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους ἦταν τόσο ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος, ὅσο καὶ σπίτια πιστῶν, ὅπως παρατηροῦμε στὸ Πράξ. 2,46: «καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας». Ὅλες οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἐκδηλώσεις ἦτο δυνατόν νὰ τελεστοῦν στὸ ἀρχαῖο αὐτὸ θρησκευτικὸ

λατρευτικὸ κέντρο τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ προσευχὴ καὶ τὸ κήρυγμα ἐκτὸς ἀπὸ μία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν «κλῆση τοῦ ἄρτου» δηλαδὴ τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ⁶. Τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἐτελεῖτο μέσα σὲ σπίτια χριστιανικά, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀπ. Παῦλος ὀνομάζει «κατ' οἶκον ἐκκλησίας».

Ὁ Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει στὶς Ἐπιστολὲς του τρεῖς «κατ' οἶκον ἐκκλησίες», τὴν τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρίσκιλλας στὴ Ρώμη καὶ τὴν Ἐφεσο (Ρωμ. 16,4. Α' Κορ. 16,19), τὴν τοῦ Νυμφᾶ στὴ Λαοδικαία (Κολ. 4,15) καὶ τὴν τοῦ Φιλήμονος. Οἱ «κατ' οἶκον Ἐκκλησίες» διατηρήθηκαν σὰν τόποι λατρείας τῶν χριστιανῶν μέχρις ὅτου ἀπέκτησαν «ιδιόκτητους ναοὺς πρὸς τέλος τῆς Θ. Εὐχαριστίας»⁷. Κατὰ τὴ μεταποστολικὴ ἐποχὴ δὲν ὑπῆρχαν πλέον.

Μὲ αὐτὲς τίς «κατ' οἶκον ἐκκλησίες» συνδέεται καὶ μία παρατήρηση τοῦ Ἀπ. Παύλου, πού ἀφορᾷ τὴν εὐταξία κατὰ τὴ Θ. λατρεία. Γράφει στὴν Α' πρὸς Κορινθ. ἐπιστολὴ του (11,22) διαμαρτυρούμενος τὰ ἐξῆς: «μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας;». Ἀπ' αὐτὸ τὸ χωρίο παρορμήθηκαν μερικοὶ νὰ μελετήσουν βαθύτερα τὸ θέμα τῆς «κατ' οἶκον ἐκκλησίας».

Τί εἶναι, λοιπόν, ἡ «κατ' οἶκον ἐκκλησία»; Λειτουργικὸς ὅρος, TERMINUS TECHNICUS, πού φανερῶνει ἀποκλειστικὰ τὸν τόπο τῆς Θ. λατρείας⁸. «Ποίου εἶδους ἔκκλησίαν» ἀντιπροσωπεύει ἡ «κατ' οἶκον ἐκκλησία»; Οἱ σπουδασταὶ τῆς Ἱστορίας γνωρίζουν συνήθως τὴν «τοπικὴν» καὶ τὴν «κατὰ τὴν οἰκουμένην» Ἐκκλησίαν. Μήπως ἡ «κατ' οἶκον ἐκκλησία» ἀποτελεῖ τρίτον εἶδος ἔκκλησίας διὰ τὸν ἀρχικὸν Χριστιανισμόν;⁹.

Σύμφωνα δὲ μὲ τὴν ἀξιοπρόσεκτη γνώμη ἐπιφανοῦς ἐρευνητοῦ τῶν ἡμερῶν μας ἡ «κατ' οἶκον ἐκκλησία» δὲν ἀναφέρεται τόσο στὴ χριστιανικὴ οἰκογένεια, ὅπως ἐρμηνεύεται ἀπὸ πολλοὺς, καὶ δὲν εἶναι «τρίτον εἶδος Ἐκκλησίας, διάφορον τῆς «τοπικῆς» ἢ τῆς «κατὰ τὴν οἰκουμένην», ἀλλ' αὕτη ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία ἢ ἔκκλησία τοῦ Θεοῦ «κλῶσα ἄρτον» εἰς τὸν οἶκον ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς»¹⁰.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ σύναξη στὴν «κατ' οἶκον ἐκκλησίαν» ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐμφορούμενος ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία περὶ τῆς πνευματικῆς λα-

3. Δ. Μωραΐτου, Ἱστορία τῆς χριστιανικῆς λατρείας, Ἀθήναι 1964, σ. 10.

4. Πολύτιμοι πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς λατρείας εἶναι πάντως αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ε. Θεοδώρου, Τὰ στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς λατρείας ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΝ» (1977) τ. 22, σ. 608.

5. Ἱ. Χρυσόστομος Περὶ Ἱερωσύνης Δ', 413 Α', ΑΑΠ 6.

6. Ἱ. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας. Ἐν Ἀθήναις 1990², σ. 36.

7. Ἐνθ' ἄν. σ. 69.

8. Δ. Μωραΐτου, Μνημ. ἔργ. σ. 41.

9. Ἱ. Ζηζιούλα, Μνημ. ἔργ. σ. 34.

10. Ἐνθ' ἄν. σ. 7.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΩΝ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

5. ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΦΕΙΣ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΩΝ

Τὸ 1989 σχηματίσθηκε ἕνας νέος «φορέας» γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ποικίλων ποιμαντικῶν προβλημάτων ποὺ δημιουργεῖ ἡ δραστηριότητα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας ἡ «Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ἱερῶν Μητροπόλεων γιὰ θέματα Αἱρέσεων καὶ Κοσμοθεωριῶν».

α) Α' Συδιάσκεψη.

Ἡ Α' Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων πραγματοποιήθηκε στὶς 14 Ὀκτωβρίου 1989 καὶ ἐξέδωκε τὸ ἀκόλουθο κείμενο:

Μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πραγματοποιήθηκε τὸ Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου στὴν Ἀγία Παρασκευὴ Ἀττικῆς ἡ Α' τακτικὴ συνέλευση τῶν ἐντεταλμένων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ θέματα αἱρέσεων καὶ κοσμοθεωριῶν.

Μετὰ ἀπὸ διεξοδικὴ ἀνάλυση τοῦ ὅλου «σκηνικοῦ» τῶν αἱρέσεων στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο καὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεώς τους οἱ εἰδικοὶ ἐντεταλμένοι ἀποφάσισαν ὁμόφωνα νὰ καταγγείλουν στὸν ἐλληνικὸ λαὸ ὅτι:

Ὁ κίνδυνος ὁ ὁποῖος ἐπισημάνθηκε πρόσφατα στὸ «Β' σεμινάριο Πίστεως», ποὺ πραγματοποιήθηκε στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ἡλείας καὶ ἀφορᾷ στὴ διάβρωση τῆς ἐλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ μέρους αἱρετικῶν καὶ ἀποκρυφιστικῶν κινήματων, παίρνει ἀπειλητικὴς διαστάσεις. Εἰδικότερα καταγγέλλθηκε ὅτι:

1. Τρεῖς (3) τουλάχιστον ἀποκρυφιστικὲς ὁργανώσεις ἱδρύσαν νηπιαγωγεῖα καὶ παιδικοὺς σταθμούς. Ἐπὶ πλεόν διανεμήθηκαν ἔντυπα τουλάχιστον στὰ παιδιά ἐνὸς δημόσιου σχολείου, ποὺ παρακινοῦσαν γονεῖς καὶ μαθητὲς νὰ συμμετάσχουν σὲ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τέτοιων ὁργανώσεων γιὰ παιδιά προσχολικῆς καὶ σχολικῆς ἡλικίας.

2. Σὲ σχολεῖα τῆς Α' καὶ Β' βαθμίδας, ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια, ὑπηρετοῦν ἐκπαιδευτικοὶ - ὁπαδοὶ ὁλοκληρωτικῶν αἱρετικῶν καὶ παραθρησκευτικῶν ὁμάδων, οἱ ὁποῖες διακηρύττουν ὅτι καλὸ καὶ ἡθικὸ εἶναι ἐκεί-

τρείας τοῦ Θεοῦ, προτρέπει τοὺς ἄνδρες «προσεύχεσθαι ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας» (Α' Τιμ. 2,8), ποὺ σημαίνει ὅτι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ θὰ εἶχαν καὶ ἄλλους τρόπους λατρείας καὶ μάλιστα στὸν καιρὸ τῶν διωγμῶν.

(Συνεχίζεται)

νο ποὺ ἐξυπηρετεῖ τοὺς σκοποὺς τῶν ἀκόμῃ καὶ ἂν φαίνεται ὅτι εἶναι κακὸ καὶ ἀνῆθικο καὶ ἀνακηρύσσουν ὡς ἐχθρὸ ὅποιον τολμήσει νὰ ἀσκήσει κριτικὴ ἢ νὰ δυσφημίσει μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο τὴν ὁμάδα. Ὑπενθυμίζουμε γιὰ παράδειγμα τὴν ὁργάνωση «Τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ», ποὺ «στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ» ἐκπαιδεύει νεαρὰ κορίτσια γιὰ πόρνες καὶ ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὸ γίνεται «γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ».

3. Πέντε (5) τουλάχιστον Κολλέγια, Φροντιστήρια ἢ ἀντίστοιχες Σχολές, ἐπίσημα ἢ ἀνεπίσημα, περιλαμβάνουν στὸ πρόγραμμά τους ἀποκρυφιστικὲς πρακτικὲς καὶ ἀποκρυφιστικὲς διδασκαλίες, λ.χ. μέσῳ μουσικῆς, χοροῦ, γυμναστικῆς κ.ἄ.

4. Καταγγέλλεται ὅτι πίσω ἀπὸ ὀρισμένα προγράμματα καὶ ἐκδηλώσεις εἰρήνης, ὑγιεινιστικῆς καὶ οἰκολογίας κρύπτονται παρόμοιες ὁργανώσεις. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρθηκαν οἱ ὁμάδες τοῦ γκουρού Σρί Σινιόη καὶ BRACHMA KUMARIS, ποὺ πρόσφατα ἔτυχαν εὐρύτατης διαφημίσεως στὴ χώρα μας. Τὸ λεγόμενο Παγκόσμιο Πανεπιστήμιο τῆς BRACHMA KUMARIS, ποὺ διαφημίστηκε ἀπὸ μεγάλης κυκλοφορίας ἐλληνικὸ περιοδικό, δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς ἐπιστήμης παρὰ μόνον μὲ τὴς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις αὐτῆς τῆς ὁμάδας.

Ὁ ἰσχυρισμὸς παρόμοιων ὁργανώσεων ὅτι ἀποτελοῦν ὁργανώσεις τοῦ ΟΗΕ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα.

5. Παρουσιάστηκαν περιπτώσεις ἀκόμῃ καὶ θεολόγων, ὅπως ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ φωτογραφίες, ποὺ συνεργάστηκαν μὲ φρικτὲς παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις. Τὰ ὀνόματά τους χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ αὐτὲς στὸς γονεῖς νεαρῶν θυμάτων σὰν θετικὴ ἀξιολόγηση τῆς «κοινωνικῆς προσφορᾶς» των.

Δυστυχῶς καὶ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἀγνοοῦσαν τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τέτοιων ὁργανώσεων ἔπασαν σὲ τέτοιες παγίδες.

Ἐξ ἄλλου ὑπάρχουν περιπτώσεις φοιτητῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ποὺ εἶναι μέλη τέτοιων ὁμάδων.

Οἱ ἐντεταλμένοι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων πληροφορήθηκαν μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τὴν ἔναρξιν στενῆς συνεργασίας στὸν τομέα ἀντιμετωπίσεως τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου καὶ ἐξέφρασαν τὴν εὐχὴ διευρύνσεως αὐτῆς τῆς συνεργασίας.

Ἀκόμῃ, τὰ μέλη τῆς συνδιασκέψεως ἄκουσαν μὲ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

(Έπαγγελματική κατάρτιση, κοινωνική ένσωμάτωση)

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗ

Δ/ντοῦ τοῦ 4ου Εἰδικοῦ Σχολείου

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Στὸ νόμο 1566) 30.6.85 γιὰ τὴ δομὴ καὶ λειτουργία τῆς Πρωτοβάθμιας καὶ Δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης στὸ Κεφάλαιο Ι' «Περὶ εἰδικῆς ἀγωγῆς», ἄρθρο 32, ὑπάρχει λεπτομερὴς περυσίαση καὶ κατάταξη τῶν ἀτόμων μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες. Ὡς τέτοια θεωροῦνται ἕ-
ταμα ποὺ παρουσιάζουν:

Νοητικὴ καθυστέρηση.

Μαθησιακὲς δυσκολίες (δυσλεξία κ.ἄ.).

Ψυχικὲς νόσοι, συναισθηματικὲς διαταραχὲς καὶ κοινωνικὴ δυσπροσαρμογή.

Κινητικὲς δυσκολίες.

Προβλήματα στὴν ὄραση.

Προβλήματα στὴν ἀκοή.

Διαταραχὲς στὸ λόγο.

Ἀσθένειες ποὺ ἀπαιτοῦν μακροχρόνια θεραπεία (ἐπιληπτικοί - χανσενικοί).

Συναισθηματικὰ προβλήματα λόγω ἰδρυματοποίη-
σης, καὶ

Διαταραχὲς τῆς προσωπικότητος ἀπὸ ὁποιαδήποτε αἰτία, ποὺ δὲν ἀνήκει σὲ μία ἀπὸ τὶς προηγούμενες περιπτώσεις.

Ὁ ρ ι σ μ ό ς :

Θεωροῦνται ἄτομα μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες τὰ πρόσω-
πα, ποὺ ἐξ αἰτίας σωματικῆς ἀναπηρίας, πνευματικῆς
καθυστέρησης, συναισθηματικῆς διαταραχῆς καὶ κοι-
νωνικῆς δυσπροσαρμογῆς δυσκολεύονται καὶ δὲν μπο-
ροῦν χωρὶς εἰδικὴ βοήθεια νὰ ἐνταχθοῦν
ὁμαλὰ στὸ κοινωνικὸ σύνολο καὶ νὰ ἀξιοποιήσουν τὶς
δυνατότητές τους, καταρτισμένα ἐπαγγελματικὰ καὶ
ἐργαζόμενα.

Π α γ κ ό σ μ ι ε ς δ ι α κ η ρ ύ ξ ε ι ς :

Ἡ εἰδικὴ αὐτὴ βοήθεια διακηρύχθηκε σὰν «ἀνθρώ-
πινο δικαίωμα» τῶν παιδιῶν καὶ σὰν «κοινωνικὸ χρέος».

Μία τέτοια παγκόσμια πρώτη διακήρυξη ποὺ ἀπο-
τελεῖ καὶ ἱστορικὸ σταθμὸ εἶναι τὸ ἄρθρο 5 τῆς «Δια-
κήρυξης τῶν δικαιωμάτων τοῦ παιδιοῦ» ἀπὸ τὴ Γενικὴ
Συνέλευση τοῦ Ο.Η.Ε. στίς 20 Νοεμβρίου 1959: «Στὸ
παιδί ποὺ εἶναι σωματικὰ, πνευματικὰ ἢ κοινωνικὰ
μειονεκτικὸ, θὰ παρέχεται εἰδικὴ μεταχείριση, ἐκπαί-
δευση καὶ φροντίδα ποὺ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη
κατάστασή του». Ἀκολουθεῖ ἡ «Διακήρυξη τῶν δικαιω-
μάτων τῶν πνευματικὰ καθυστερημένων ἀτόμων», ἀπὸ
τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν τῆς 20ῆς
Δεκεμβρίου 1971, ἡ ὁποία καλοῦσε «σὲ ἐθνικὴ καὶ διε-
θνή δραστηριότητα γιὰ τὴ στήριξη τῶν δικαιωμάτων
τῶν καθυστερημένων ἀτόμων, τὰ ὁποία ἔχουν στὸν ἀ-
νώτατο βαθμὸ τὰ ἴδια δικαιώματα, ὅπως τὰ ἄλλα ἄν-
θρώπινα ὄντα».

Στίς 9 Δεκεμβρίου 1975 πάλι ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέ-
λευση τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ἔχουμε τὴ «Διακήρυξη
τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀναπήρων ἀτόμων». Ἐδῶ τονί-
ζεται «ἡ ἀναγκαιότητα γιὰ προστασία τῶν δικαιωμά-
των καὶ ἡ ἐπιβεβαίωση γιὰ τὴν εὐημερία καὶ τὴν ἀπο-
κατάσταση τῶν σωματικὰ καὶ πνευματικὰ μειονεκτούν-
των».

Αὐτὰ τὰ «δικαιώματα» τῶν ἀτόμων μὲ εἰδικὲς ἀ-
νάγκες διακηρύχθηκαν καὶ ἀπὸ ἄλλους πολλοὺς καὶ
μεγάλους διεθνεῖς καὶ παγκόσμιους ὁργανισμοὺς καὶ
«κατοχυρώθηκαν ἀπὸ τὰ προσηκόντα Συντάγματα τῶν
πολιτισμένων Κρατῶν». Κλείνουμε τὴν παράγραφο αὐ-
τὴ μὲ τὰ μνημειώδη λόγια τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α.
Φρ. Ρούσβελτ: «Ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἐνδὲς Ἑθνους,
δὲν μετρίεται μὲ τὶς ὑψηλὲς μηχανικὲς κατακτήσεις,
μὲ τὴ λάμψη τοῦ πλούτου καὶ τὴν εὐμάρεια τῶν πολι-
τῶν, ἀλλὰ μὲ τὸ τί πράττει γιὰ τοὺς ἀδύναμους καὶ ἐ-
λάσσονες, γιὰ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀλ-
ληλεγγύη τῶν συνανθρώπων τους».

(Συνεχίζεται)

Ἰδιαίτερη ἀνακούφιση τὴν ἀπὸ 17.3.1989 ἀπόφαση τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ τὴ στελέχωση τοῦ Γραφείου τῆς
Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν αἱρέσεων μὲ κατάλλη-
λα πρόσωπα ποὺ θὰ ὑποδεχθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ
αὐτὴ καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἱκανοποίησή τους γιὰ τὶς ἀπὸ
14.4.1989 σχετικὲς προτάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς
ποὺ ἀναφέρονταν ὄχι μόνον σὲ συγκεκριμένα πρόσωπα,

ἀλλὰ καὶ στὴ στελέχωση ὅλων τῶν βαθμίδων ἀντιμε-
τωπίσεως τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας.

Γιὰ τὴ Συνδιάσκεψη

π. Ἀντώνιος Ἀλεξιάδου

Ἀρχιμ. Δανιὴλ Πουρτσουκλῆς

Πρωτοπρ. Ἰωάννης Σκιαδαρῆς

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ *

(1826 - 1872)

Ένας διακεκριμένος Μεσαιωνοδίφης Μοναχός

Τοῦ κ. ΠΑΝ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Θεολόγου - Δ)ντοῦ Γυμνασίου

19. Δωροθέου ἀνταποκρίσεις εἰς ἀπολογίαν Χριστοφόρου, σελ. 559.

20. Περὶ εἰκόνων, σελ. 515.

21. Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ τοῦ ἔτους 1754, σελ. 428.

22. Εὐγενίου Βουλγάρως πρὸς ἱεροδιάκονον Νεόφυτον, σελ. 441.

23. Πρὸς Εὐγένιον Βούλγαριν ἀπαντήσεις ἱεροδικόνου Νεοφύτου, σελ. 443.

24. Εὐστρατίου Νικαίας λόγος περὶ Ἀγ. Πνεύματος, σελ. 508.

25. Εὐφραΐμιος βιογραφῶν Θεοδώραν κ.λπ. ἐμμέτρως, σελ. 346.

26. Ζαχαρίου ἱερέως Κρητὸς ἀπαντήσεις εἰς Καρδινάλιον Κλαύδιον, σελ. 468.

27. Ζαχαρίου Μυτιλήνης κατὰ παραλογιζομένου Μανιχαίου, σελ. 129.

28. Ζαχαρίου ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν (τοῦ Νικηφόρου Βλεμίδου), σελ. 115.

29. Θεοφάνους Μανοβίλου πρὸς βασιλέα Ἰωάννην κατὰ Φλωρεντιανῆς Συνόδου, σελ. 124.

30. Ἰωάννου Ἐφέσου, λόγος, σελ. 473.

31. Ἰωάννου Κλαυδίουπόλεως περὶ ἁγίων, σελ. 200.

32. Κατάλογοι διδλίων τῆς μονῆς Βατοπεδίου, σελ. 608.

33. Κατάλογοι διδλίων τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου, σελ. 590.

34. Κατάλογοι διδλίων καὶ βιογραφίαι συγγραφέων, σελ. 559 - 574.

35. Κατάλογοι χειρογράφων θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, σελ. 307.

36. Κατάλογοι χειρογράφων βιβλιοθήκης Παρισίων, σελ. 317.

37. Κατάλογοι ποιμεναρχῶν Κων)λεως ἐμμέτρως, σελ. 337.

38. Κατάλογοι τῶν κατὰ Λατίνων γραφάντων, σελ. 208, 558, 577 καὶ 601.

39. Καδάσιλα Νεΐλου, σημασία εἰς ὄρασιν Ἰεζεκιήλ καὶ ἐμμετρον ἐπιτάφιον, σελ. 484.

40. Καμαρέως Νικολάου ἔσοπτρον θεολογικῆς ἐκφαντορίας, σελ. 589.

41. Λατίνων Σχίσμα, σελ. 551.

42. Λέοντος Βουλγαρίας, διάφορα, σελ. 476.

43. Λέοντος Βουλγαρίας πρὸς ἐπίσκοπον Ρώμης περὶ ἁγίων καὶ Σαββάτων, σελ. 443.

44. Μανουὴλ μεγάλου ρήτορος Πελοποννήσου, λόγος πρὸς ἱεροψάλτην Γεράσιμον, σελ. 430.

45. Μανουὴλ βασιλέως πρὸς τὸν καθολικὸν Ἀρμενίας, σελ. 466.

46. Μακαρίου Πατρίου ἐπιστολὴ πρὸς Πατριάρχην Μελέτιον τῶν Ἱεροσολύμων, σελ. 543.

47. Μαξίμου Μαργουνίου, ἐπιστολὴ πρὸς Κων)νον (Λούκαριν), σελ. 548.

48. Μαξίμου Μαργουνίου, διαθήκη, σελ. 543.

49. Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου πρὸς Λατίλους Ἀποκρίσεις, σελ. 507.

50. Τοῦ αὐτοῦ, ἀποκρίσεις περὶ ποίου σχήματος ἐστὶν ὁ Θεός, σελ. 123.

51. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Θεοφάνην, ἐπίσκοπον Εὐρίπου, σελ. 125.

52. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ψυχῆς ἐκ χειρογράφου, σελ. 427.

53. Τοῦ αὐτοῦ, εἰς θεοπαράδοτον εὐχὴν τοῦ πάτερ ἡμῶν, ὁμιλία, σελ. 437.

54. Τοῦ αὐτοῦ, Μετάνοια, σελ. 507.

55. Ματθαίου Καμαριώτου, περὶ ἱερᾶς ποιμαντικῆς, σελ. 430 καὶ 433.

56. Ματθαῖος Πατριάρχης, σελ. 481.

57. Μεθοδίου μοναχοῦ ἐκ διαφόρων συνοπτικῶν διδλίων, σελ. 348.

58. Μεθοδίου Κων)λεως, περὶ τῶν ἁγίων, σελ. 516.

59. Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, Πηγᾶ, σελ. 497.

60. Τοῦ αὐτοῦ, ἐπιστολὴ πρὸς Κύριλλον Λούκαριν, σελ. 547.

61. Τοῦ αὐτοῦ, ἐπιστολὴ πρὸς Κων)νον Λούκαριν, σελ. 548.

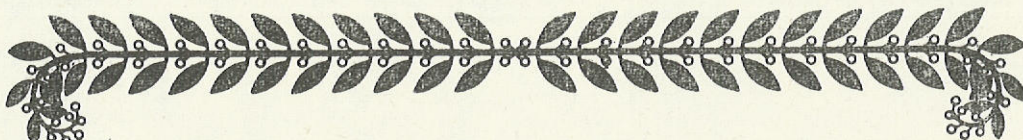
62. Τοῦ αὐτοῦ, ἐπιστολὴ πρὸς Μητροπολίτην, σελ. 594.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 173 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

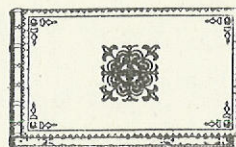
63. Μητροφάνης Κων)λεως πρὸς Πάπαν Γρηγόριον, σελ. 575.
64. Τοῦ αὐτοῦ, βιογραφία, σελ. 576.
65. Μιχαὴλ Παλαιολόγου, περιγραφή ὑποδοχῆς παπικῶν, σελ. 467.
66. Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κατὰ Γάλλου Κλαυδίου, σελ. 1.
67. Νεκταρίου Κων)λεως, περὶ Σαβδάτων Ἀγ. Θεοδώρων, σελ. 117.
68. Νικήτα Βυζαντίου πατρικίου καὶ φιλοσόφου περὶ ἁγ. Πνεύματος, σελ. 209.
69. Νικηφόρου τοῦ Βλειμίδου ἐξήγησις εἰς τινὰς ψαλμούς, σελ. 76.
70. Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος περὶ ψυχῆς, σελ. 137.
71. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ πίστεως, σελ. 149.
72. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως, σελ. 158.
73. Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς περὶ αὐτῶν διηγήσεως, σελ. 171.
74. Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς αὐτῆς διηγήσεως, σελ. 175.
75. Νικηφόρου Θεοτόκη, ἐπιστολαὶ καὶ λόγοι, σελ. 448.
76. Νικηφόρου μοναστοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κτήτορος διήγησις, μερικοὶ λόγοι, σελ. 5, 45 καὶ 113.
77. Νικηφόρος πρὸς Ἐλευθέριον Μιχαῆλον Λαριστιον, σελ. 439.
78. Νικολάου Μεθώνης, λόγος περὶ ἁγ. Πνεύματος, σελ. 233.
79. Τοῦ αὐτοῦ, λόγος πρὸς Λατίνον κατ' ἄζύμων, σελ. 245.
80. Τοῦ αὐτοῦ, λόγος περὶ ἄζύμων πρὸς τοὺς αὐτούς, σελ. 263.
81. Νικολάου Ὑδροῦντος, κατὰ Λατίνων διὰ νηστείαν Σαβδάτου, σελ. 275.
82. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ γάμου τῶν ἱερέων, σελ. 277.
83. Παῦλῳ Σοφιανῷ ἐπίγραμμα, σελ. 426.
84. Παλαιολογίνης Κλεόπης βασιλίσσης, ἐπιτύμβιοι στίχοι ἱαμβικοί, σελ. 426.
85. Παπαρρηγοπούλου ἐγχειρίδιον Γενικῆς ιστορίας, σελ. 313.
86. Πέτρος Ἀντιοχείας (;) πρὸς Πάπαν Ρώμης, σελ. 313.
87. Πνεύματος ἁγίου ἐκπόρευσις, σελ. 604.
88. Προκοπίου χριστιανοῦ σοφιστοῦ ἐπιστήμη εἰς παροιμίαν Σολομῶντος, σελ. 451.
89. Σημειώσεις περὶ Μητροφάνους Κριτοπούλου καὶ ἄλλων, σελ. 595 καὶ 605.
90. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, εἰς Γενέθλιον Σωτῆρος καὶ ἐπανάστασιν Σαρακηγῶν, σελ. 452.

91. Ὑμνων Ἑκκλησιαστικῶν πραγματεία, σελ. 585.
 92. Φιλοθέου ἐγκώμιον εἰς μάρτυρα καὶ περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης, σελ. 449.
 93. Φιλοθέου Κων)λεως, λόγος ἱστορικὸς πολιορκίας Ἡρακλείας παρὰ Λατίνων, σελ. 367 καὶ 409.
 94. Φιλοθέου Κων)λεως, λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ, σελ. 397.
 95. Τοῦ αὐτοῦ, ὁμολογία ὀρθοδόξου πίστεως, σελ. 357.
 96. Τοῦ αὐτοῦ, βίος, πολιτεία καὶ ἐγκώμιον Ἰσιδώρου Κων)λεως, σελ. 385 καὶ 416.
 97. Τοῦ αὐτοῦ, λόγος εἰς Κυριακὴν Σταυροπροσκυνήσεως, σελ. 400.
 98. Φωτίου κατὰ Λατίνων περὶ ἁγ. Πνεύματος, σελ. 487.
 99. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων, θέσεις τινὲς περὶ οἰκοδομῆς σχολείων, σελ. 539.
 100. Ψελλοῦ πρὸς πατριάρχην Ἀντιοχείας Αἰμιλιανόν, σελ. 579.
- Ὁ Δ' τόμος μεγάλου σχήματος περιλαμβάνει τὰ κατωτέρω ἀντίγραφα τοῦ Ἀνδρόνικου Δημητρακόπουλου, προερχόμενα ἀπὸ χειρόγραφα διαφόρων συγγραφέων, τὰ ὅποια ἔρρηκε κατὰ τὴν ἐπισκέψιν του σὲ μεγάλες βιβλιοθήκας στὴ χώρα μας καὶ τὸ ἐξωτερικόν.
1. Ἀγίου Ὁρους περιγραφή, σελ. 593.
 2. Ἀγνώστου συγγραφῆς χειρόγραφα βιβλιοθήκης Matthei, σελ. 531.
 3. Ἀποστολικῶν διατάξεων μέρος, σελ. 525.
 4. Βλαστάρεως ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου μέρη κατὰ Λατίνων, σελ. 567.
 5. Βόσπορος ἐν Βορυσθένει καὶ ἐν Μόσχᾳ 1810 τί περιέχει, σελ. 744.
 6. Γεννάδιος ἐπὶ τῇ ἀλόγῳ καινοτομίᾳ, σελ. 25.
 7. Γεργανοῦ Ζαχαρίου ἐπίγραμμα εἰς κατήχησίν του, σελ. 714.
 8. Γρηγορίου Θεο)κης συγγράμματα ἐν μονῇ Ἰδύρων, σελ. 569.
 9. Δαμαδοῦ Βικεντίου ὀρθόδοξος δογματικὴ, σελ. 699.
 10. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἐκ τῆς Δωδεκαβίβλου παράγρ. Ε', σελ. 49.
 11. Τοῦ αὐτοῦ, ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς Πατριάρχην Κων)λεως Διονύσιον (εἰς τόμον καταλλαγῆς), σ. 209.
 12. Ἐγγραφον Συνοδικὸν ἐλλιπές, σελ. 161.
 13. Ἐγγραφα Συνοδικὰ μὲ ὑπογραφάς, σελ. 167 καὶ 169.

(Συνεχίζεται)

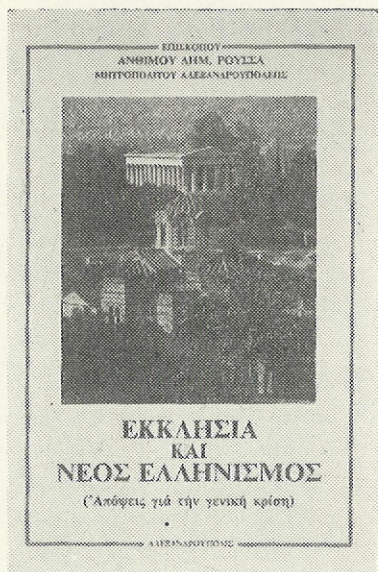
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως
Ἀνθίμου

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Αἰῶνες τώρα ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔρθουν κοντά της, γιατί αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη κιβωτὸς τῆς σωτηρίας τους. Καὶ γιατί μόνο κοντά της θρίσκεται τὸ μυστήριό τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἀληθινὴ στοργὴ καὶ ἀγάπη πὺν προφυλάσσει ἀπὸ κάθε κίνδυνο.

θεβαίωση ὅτι θὰ τὸν συγκρατήσῃ ὄρθιο καὶ ἀκέραιο μέσα στὴ θύελλα πὺν σηκώνουν οἱ διεκδικήσεις καὶ οἱ ἀμφισβητήσεις ἀπὸ μέρους τῶν ἐχθρῶν του... πὺν ἀπλᾶ, ἡ Ἐκκλησία στηρίζει καὶ σήμερα τὸν Ἑλληνισμό, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἱστορικὸς λαὸς εἶναι καὶ Ἑκκλησία καὶ Ἑλλάδα.

Πρόκειται γιὰ θέσεις καὶ ἀπόψεις πὺν εἶναι καταχωρημένες σὲ ἄρθρα στὸ περιοδικὸ «Γνωριμία» καὶ πὺν τώρα θρίσκονται συγκεντρωμένα σ' ἓνα κομψὸ τόμο μὲ τὸ γενικὸ τίτλο «Ἐκκλησία καὶ Νέος Ἑλληνισμός».

Τὰ ἄρθρα αὐτὰ εἶναι «Κείμενα Ἀνησυχίας». Μὰ καὶ δρᾶματος καὶ ἐλπίδας, ἐπειδὴ δὲν μένουν σὲ στοχασμοὺς, μεμψιμοιρίες καὶ ἀπαισιοδοξία. Ἀλλὰ μετὰ τὶς εὐστοχες ἀναλύσεις, διαπιστώσεις καὶ ἱστορικὲς ἀναφορές, προσφέρει μὲ τόλμη καὶ παρρησία τὶς πρέπουσες λύσεις στὰ καυτὰ προβλήματα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ.

Πυκνὸ σὲ νοήματα, μὲ πάντοτε χαριτωμένο γράψιμο καὶ ἐπικαιρο στὴ θεματολογία του, τὸ βιβλίό τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Ἀνθίμου ἀποτελεῖ γιὰ τὶς μέρες μας ἀδιαμφισβήτητο ἐργαλεῖο γνώσης, ἀλλὰ καὶ παλμοῦ καὶ πρόκλησης γιὰ ἐγρήγορη καὶ φωτισμένο προβληματισμό.

Γιάννη Β. Ἰωαννίδη (†)
ΜΙΚΡΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Ὁ συγγραφέας Γ. Β. Ἰωαννίδης, μακαριστὸς πῖς, ἦταν ἔνα πιστὸ τέκνο τῆς Ἐκκλησίας μὲ δράση ἀνθρωπιστικὴ καὶ πατριωτικὴ. Κυρίως ὅμως ἦταν χρονικογράφος, πὺν γέμιζε στὴν κυριολεξία τὰ λαϊκὰ περιοδικὰ καὶ τὶς ἐφημερίδες μὲ ἄρθρα, ποιήματα καὶ ἱστορήματα σὲ κάθε ὀρθόδοξη ἐπέτειο καὶ ἐθνικὸ ἑορτασμό.

Πρὶν τὸν θάνατό του ἦταν τακτικὸς συνεργάτης τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας», στὴν ὁποία δημοσίευσε σὲ συνέχειες τὸ Ἀνθολόγιον τῶν Ἐθνομαρτύρων κληρικῶν.

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐπίπονη δουλειὰ πὺν ὁ Γ. Ἰωαννίδης τὴν ἔκοιμε μὲ ξεχωριστὸ ζῆλο καὶ ἐ-

πιμέλεια, θέλοντας, ὅπως ἔλεγε, νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἐργασία του αὐτῇ, γιὰ νὰ καταδείξει τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στοὺς ἀγῶνες τοῦ ἔθνους.

Αὐτὸ τὸ Ἀνθολόγιο ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τὸ συγκέντρωσε, ὅταν ὁλοκληρώθηκε, καὶ τὸ παρουσιάζει σὲ δυὸ κομψότατους τόμους μὲ τὸν ὠραῖο τίτλο «Μικρὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα ἐθνομαρτύρων κληρικῶν».

Μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου παρελαύνει ἓνας μεγάλος στρατὸς μαρτύρων καὶ ἡρώων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀφάντα-

στα μαρτύρια, ψυχικὰ καὶ σωματικά, κατακρεουργήθηκαν στὸ τέλος, δίνοντας τὴ μαρτυρία τους στὸ Χριστὸ καὶ στὸ Γένος πὺν εἶχαν πιστέψει.

Ταυτόχρονα θαυμάζει κανεὶς ὅμως καὶ τὸ ἔργο τοῦ Γ. Β. Ἰωαννίδη, πὺν ὡς μέλισσα συγκέντρωσε τόσες λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ ζωὴ, τὴ δράση καὶ τὸ μαρτυρικό θάνατο αὐτῶν τῶν κληρικῶν καὶ τὴν ἀπλότητα, θέβαια, πὺν περιγράφει τὴν θυσία τους.

Εἶναι μιὰ ἔκδοση, σ' ἀλήθεια, πὺν πρέπει νὰ κοσμεῖ τὴ βιβλιοθήκη κάθε Νεοέλληνα.

Φ ς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Διακριτικό ἄρωμα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 Ἰουνίου, τῶν Ἀγίων Πάντων. Γιορτάζει τὸ «νέφος τῶν μαρτύρων», ἱεραρχῶν, δόσιων, ὁμολογητῶν ποὺ τήρησαν τὴν προτροπὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑψώθηκαν πάνω ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια, πάνω ἀπὸ τὰ γήινα. Μερικοὶ —οἱ ὅσοι— ἀπομακρύνθηκαν τοπικῶς. Ὅλοι πάντως ἀπομακρύνθηκαν τρωπικῶς, κερδίζοντας ἔτσι τὴν ἀληθινὴ ζωή. Οἱ ὅλοι τῶν ἁγίων, τὰ συναξάρια ἀποπνέουν ἓνα διακριτικὸ ἄρωμα πίστεως καὶ ἀρετῆς. Στιγρίζουν, διδάσκουν, παιδαγωγοῦν, χειραγωγοῦν μὲ τὸ ἄφωνο ἀλλὰ εὐγλωττο κήρυγμα τοῦ παραδείγματός τους. Ἀποτελοῦν πρότυπα ὑπερεποχικά. Μὲ τὸ αἷμα, τὰ δάκρυα, τοὺς ἰδρωτὲς τους, πότισαν καὶ ἔθρεψαν τὸ εὐσκόφυλλο καὶ καλλίκαρπο δένδρο τῆς Πίστεως.

Ἐμεῖς, τί κάνουμε, ὄντας ἀπέναντί τους; Τοὺς τιμοῦμε ἐπιδερμικά, «θαυμάζοντας» τὸ μαρτύριο ἢ τὴν ἐπίπονη ζωὴ τους, ἢ φροντίζουμε γιὰ τὴ σωτήρια μίμηση;

Δυσσομία βαριά.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ νὰ ἦταν καὶ σενάριο ἐπιστημονικῆς φαντασίας. Ἐννέα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, παράγουν κάθε χρόνο τριὰ ἑκατομμύρια τόννους σκουπίδια, αὐξάνοντας κάθε χρόνο τὴν παραγωγή.

Κάθε χρόνο ἡ χώρα μας ἀποκτᾷ ἓνα νέο βουνό. Ἐνα βουνό ἀπὸ σκουπίδια, ὅγκου 17.500.000 κυβικῶν μέτρων. Στὴν Ἀτικὴ ἔχει ὑπολογιστεῖ ὅτι κάθε χρόνο παράγεται πάνω ἀπὸ ἓνα ἑκατομμύριο τόννοι σκουπίδια. Ὁ κάθε Ἕλληνας παράγει 350 κιλὰ ἀπορριμμάτων. Ἀπὸ μόνα τους ἴσως αὐτὰ τὰ στοιχεῖα νὰ μὴ δείχνουν τὸ μέγεθος τῆς ἀπειλῆς. Σὲ ἄλλες χώρες, οἱ ποσότητες σκουπιδιῶν ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε κάτοικο, εἶναι ἀρκετὰ μεγαλύτερες. Ὑπάρχει ὅμως ἡ μεθοδικότητα: Στὸ Παρίσι λ.χ. ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν καύση τῶν ἀπορριμμάτων ἀνακτᾷ θερμότητα ποὺ ἐπιτρέπει τὴν ἐκμετάλλευση αἵματος γιὰ τὴ θέρμανση τῆς πόλης. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη διαθέτουν χωματερές, δὲν τὶς ἀφήνουν νὰ ἐξελιχθοῦν σὲ ἐστίες μόλυνσης. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ παράδειγμα τῆς Ἰαπωνίας, ὅπου ἓνα ἄρτιο γήπεδο γκόλφ, λειτουργεῖ πάνω σὲ παλιὰ χωματερή! Ἡ Ἑλλάδα ὅμως ἀποτε-

λεῖ θλιβερὴ ἐξαίρεση. Δὲν εἶναι ἀρμοδιότητα τῆς στήλης νὰ προτείνει μέτρα. Εἶναι ὅμως ὑποχρέωσή της νὰ ἐνώσει τὴ φωνή της μαζὶ μὲ ὅλες τὶς ἄλλες φωνὲς γιὰ νὰ προληφθεῖ τὸ χειρότερο. Τότε ποὺ θὰ εἶναι ἀπελπιστικὰ ἀργά...

Ἡ αἰχμὴ τοῦ Ἰουνίου.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ αἰχμῆς γιὰ τὰ νιάτα ὁ Ἰούνιος. Στὰ σιάδια τῶν σχολικῶν αἰθουσῶν ἀγωνίζονται. Οἱ μικρότεροι γιὰ νὰ «περάσουν» στὴν ἐπόμενη τάξη. Οἱ μεγαλύτεροι γιὰ νὰ κερδίσουν μιὰ θέση στὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση καὶ ἀργότερα στὴ ζωή. Ἐνταση καὶ ὑπερένταση. Κάποιος, τὶς ἡμέρες ποὺ ἐργάζονται ἱστορία, ἔβλεπε τοὺς ἀριθμοὺς τῶν αὐτοκινήτων καὶ τοὺς συνδύαζε μὲ ἱστορικὲς χρονολογίες! Ἄλλος ἀνέφερε ὅτι οἱ γονεῖς του, καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῶν ἐξετάσεων, τὸν εἶχαν συνδέσει μὲ... ψυχχαναλιτὴ γιὰ συμπαράσταση(!)...

Ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἰδιαίτερα ὁ νέος, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ «κοιτάξει» γύρω του, στὴν προβληματικὴ καθημερινότητα καὶ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει ἀποτελεσματικά, πρέπει ἀπαραιτήτως, νὰ μάθει νὰ σηκώνει ψηλὰ τὸ βλέμμα. Δὲν ἐννοοῦμε, βέβαια, νὰ σιγρίζει τὶς ἐλπίδες στὸ Θεὸ μόνον καὶ νὰ δένει τὰ χέρια. «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνειν». Ὁ Χρυσόστομος προτρέπει μὲ τὸ δικό του μοναδικὸ τρόπο: Νὰ προσπαθεῖς σὰν νὰ ἐξαριτῶνται ὅλα ἀπὸ σένα καὶ νὰ ἐπαφίεσαι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, σὰν νὰ ἐξαριτῶνται ὅλα ἀπ' Αὐτόν!

Ρινόκεροι κατὰ ... πυρπολητῶν!

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ἓνα ντοκυμανταῖρ μὲ θέμα τὴν Ἀφρικὴ, ἐξεπλάγην μπροστὰ σ' ἓνα θέαμα ὁποσδήποτε ἀπίθανο. Ρινόκεροι, στὰ βάθη τῆς μαύρης ἡπείρου, ποδοπατοῦσαν καὶ ἔσθηναν φωτιὲς ποὺ ἀναβαν κνηγοὶ στὴ ζούγκλα. Τὸ ζῶο αὐτό, ὀδηγούμενο ἀπὸ τὴν οἰκονομία τῆς φύσης, σπεύδει στὶς ἐστίες φωτιᾶς καὶ κάνει τὸ καθήκον του σὰν... εὐσυνείδητος πυροσβέστης.

Ρωτᾷμε: Μήπως ἡ Ἑλλάδα μας, πατριδα ἐνδοξων πυρπολητῶν καὶ ἀνανδρων «πυρπολητῶν» πρέπει ν' ἀποκτῇ μερικὸς ρινόκερος γι' αὐτὴ τὴν περὶοδο;